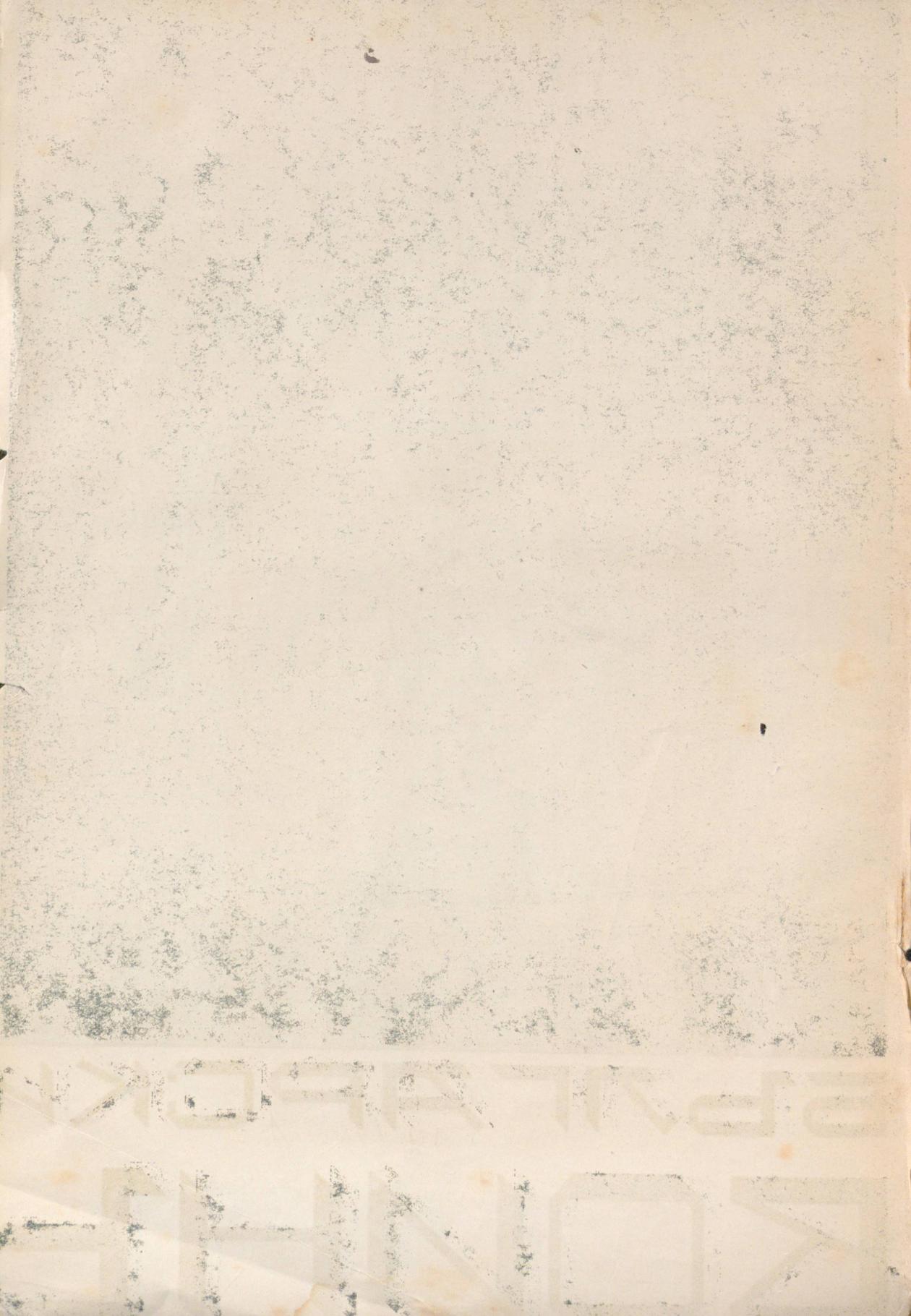

11
1936
592

БЪЛГАРСКИ
1936 - 1 - 10
ВОИНА

НАР. БИБЛИОТЕКА
1936 г. № 5778

БЪЛГАРСКИ ВОИЗ

ГОДИНА XIV

1936
ЯНУАРИЙ

КНИЖКА 1

РЪКОВОДИ РЕДАКЦИОНЕНЪ СЪВЕТЪ

Н. Ц. В. КНЯГИНЯ МАРИЯ ЛУИЗА ПО СЛУЧАЙ РОЖДЕНИЯ И
ДЕНЬ И НАВЪРШВАНЕ 3 ГОДИНИ

Н. В. БОРИСЪ III — ЦАРЬ НА БЪЛГАРИТЪ

РОЖДЕНИЯТЪ ДЕНЪ НА НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРЬ БОРИСЪ III

Преди 42 години — на 30. януарий 1894 година, изъ цѣлата страна мигновено се разнесе новината, която възвестяваше една всенародна радостъ — раждането на Престолонаследника Князь Борисъ Търновски. Това събитие донесе за здравяване на българската династия и на държавната самостоятелностъ. Всички видѣха въ него звездата на изгрѣващото благоденствие на страната.

Откърменъ на българска земя, израстналъ срѣдъ радоститѣ и негодитѣ на своя народъ, възпитанъ

въ заветитѣ на великитѣ предшественици отъ славното българско минало, изживѣлъ поривитѣ на народното обединение, Негово Величество Царь Борисъ III прѣвъ даде примѣръ какъ трѣбва да се служи на българския народъ.

Дано Богъ, Царя на царетѣ, Му дарува здраве и дългоденствие, за за извѣрви съ крепка вѣра пжтя къмъ създаването на велика България!

Нека въ Неговото благоденствие всѣки вижда благоденствието на страната!

ДВЕ СТИХОТВОРЕНИЯ

ОТЪ ЛЮБОМИРЪ БРУТОВЪ

ВАРДАРЪ ШУМИ. . .

Вардаръ шуми и се пѣни, и пѣе,
Вардаръ разлива въ душата ми огнена жаль.
Моята слънчева стрѣха кжде е? —
Чемерна скръбъ ли покри я съсъ тъменъ воаль?
Тътенъ далеченъ отъ фронта долита,
участъ победна ме чака, азъ знамъ.
Искамъ въ потока желѣзенъ да литна,
искамъ да бжда въ окопитѣ тамъ.

МАРКОВИ КУЛИ

Предъ менъ сж Бабуна и Маркови кули,
азъ виждамъ възправенъ гиганта — герой.
Въ нозетѣ му Прилепъ стариненъ се тули —
свидетель на личби, на битки безброй.
Презъ рамо юнакътъ е сабя препасаль,
до него е Шарко — крилатиятъ конь,
съсъ който победи навредъ е нанасялъ
отъ Будина-града до светий Атонъ.
Възкръсватъ изъ мрака миражи далечни
на подвизи смѣли, на славни борби.
О, Прилепъ, огнище на спомени вѣчни,
кой твоята гордостъ вѣковна разби?

ИЗЪ СРЪДНОГОРИЕТО

ОТЪ Т. Г. ВЛАЙКОВЪ

Хубаво е да пътува човѣкъ по нашитѣ притулени между Стара-планина и Сръдна-гора мѣста, особено пъкъ пролѣтно време. Какви кра сиви картини не виждашъ тогава! Какви чудни кжтове не срѣщатъ твоитѣ очи! Тукъ се е разстлало предъ тебе малко поле, равно и закржлено, като тепсия. Тамъ ти се изпрѣчилъ високъ хълмъ, прорѣзанъ съ тѣсни долинки, по които пътятъ се вие като змия.

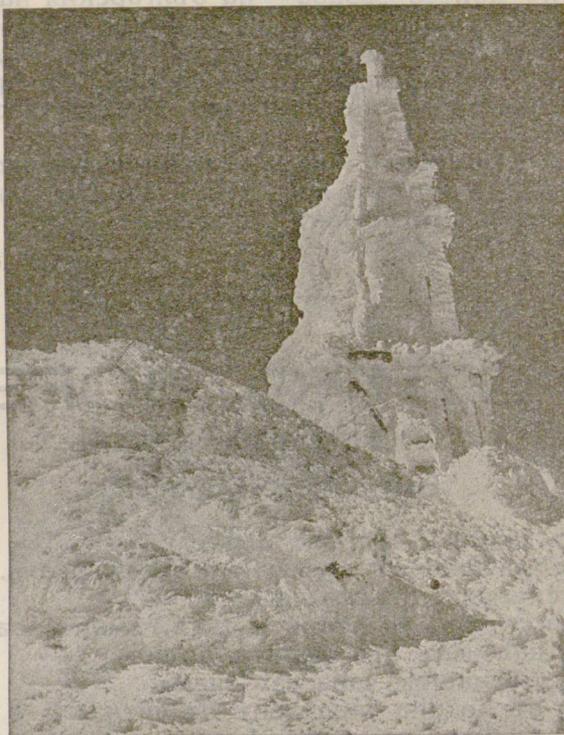
Превалишъ ли хълма, гледашъ — покрай пътя се зеленѣе росна и равна ли вада, а отъ другата страна вѣтрътъ люлѣе току-що изкласили зимнини и тебъ ти се струва, като че ли това е леко развълнувано море. Надъ пътя се проточилъ, додето ти виждатъ очитѣ, горделивиятъ старъ Балканъ, съ своитѣ плешиви върхове, по които още се виждатъ тукъ-тамъ

прѣспи снѣгъ. Той промѣнливо показва предъ твоя погледъ ту широкитѣ си заоблени плещи, ту

нѣкое издадено като клинъ голо бърдо, ту пъкъ нѣкой скалистъ жंबरъ. А отдолу преграда на окото ти прави неизбродната Сръдна-гора, на която найотдалеченитѣ върхове се борятъ изъ облацитѣ. Нейнитѣ гористи склонове и китни долини представятъ за окото на пътника найпривлѣкателни гледки.

Много е хуба-

во, наистина, пътуването по тия наши балкански кжтища! И всѣкога, колчемъ ми се случи, седналъ на проста талижка, съ каквито обикновено пътуватъ изъ нашенско, да се понеса къмъ тия хубави гори и планини, азъ усѣщамъ въ душата си такава приятностъ, каквато рѣдко изпитвамъ при други случаи.

ПЛАНИНАТА ЗИМЕ

ОТЪ А. КАРАЛИЙЧЕВЪ

Тамъ, кждето сега стои паметникътъ на младия момъкъ — направенъ отъ желъзо, съ очи на орелъ и гола сабя въ дѣсницата — нѣкога имаше една градина. Тиха градина, потънала въ зелена шума и дѣхъ на цвѣтя. Надъ градинския плетъ хвърляше прошарена сѣнка стара круша съ разперени черни клони. Срѣдъ градината — едно до друго, като млади невѣсти, две черешови дървета се повдигаха и гледаха навънъ. Тѣ виждаха насрѣща огъня въ Неновата ковачница. Ковачътъ Нено денемъ клепѣше сѣрпове и мотики, а нощемъ точеше саби, правѣше сбржчи за черешови гопове и лѣеше куршуми. Неговиятъ чукъ кѣнтѣше като камбана.

Нено имаше малъкъ братъ хайдутинъ. Той водѣше една хвърковата дружина въ Балкана, нападеше вразитѣ, закриляше поробения народъ и разгаряше пламъкъ въ младитѣ сѣрдца. Агарянитѣ го дебнѣха по стѣпките като вълци. Когато единъ день войницитѣ на Омаръ бей донесоха главата на младия войзода — набучена на върлина — цѣлото градче изтрѣпна отъ ужасъ. Децата

запищѣха, мжжетѣ настрѣхнаха, улицитѣ опустѣха. Отъ Неновата ковачница излѣзе една пригърбена жена. Тя вдигна свѣтлитѣ си очи къмъ набучената глава, затрепера, побѣлѣ като платно и протегна ржце. Агарянинътъ наведе върлината съ главата къмъ нея. Отъ шията на отсѣчената глава се отрони капка кръвъ и падна въ праха. Съ викове и диви пѣсни отмина ордата, която бѣше погубила войводата. Пригърбената жена дълго стоя на улицата съ широко отворени безумни очи. Когато гласовѣтъ на агарянитѣ заглѣгнаха, тя се наведе и нагребаше съ шѣпа праха, койго бѣше попилъ кръввѣта, паднала отъ главата на нейния синъ. Влѣзе въ градината, зарови тая шѣпа прѣстъ подъ вейкитѣ на току що разцвѣтѣлата праскова. Почна да се кръсти. Нено ковачътъ направи дървенъ кръстъ и го поби подъ прасковата, а надъ праздния гробъ редомъ съ прасковата посади едно тънко дръвче явсрово — да расте за споменъ. Дръвчето пое сока отъ капката юнашка кръвъ, пусна дълбоко въ земята коренъ и почна бърже да се дига наго-

ре. Стъблото му стана стройно като свещ.

Единъ день ковачътъ влѣзе съ сѣкира. Разперената круша попита сѣкирата:

— Кого ще сѣчешъ, сестро?

— Черешитѣ.

— Защо?

— Защото моятъ стопанинъ Нено е решилъ да направи два черешови топа и да ги опълчи срещу агарянитѣ.

Като издума тѣзи думи, сѣкирата заигра по дънеритѣ на черешитѣ. Рухнаха жилавитѣ дървета на земята и преди да издъхнатъ рекоха:

— Нашата смъртъ е сладка, защото паднахме за свободата на българския народъ. Ние ще бждемъ най-тежкото оржие.

Минаха три дена. Една сутринъ сѣкирата заблъска дънера на крушата.

— А мене защо сѣчешъ?
— попита крушата.

— И ти трѣбвашъ, — отвърна сѣкирата — отъ тебе моя стопанинъ ще направи колела за топоветѣ.

Крушата разтърси радостно чернитѣ си клони и политна надолу.

Градината опустѣ. Останаха само неджгавата праскова и яворовото дръвче.

— Всички заминаха! — въздъжна дръвчето — а мене оставиха — никому не съмъ нужно.

— Потрай, чедо, и за тебъ ще дойде редъ — рече прасковата.

Ала дръвчето клюмна като попарено, душата му се напълни съ мъка, цѣла нощъ стоя безъ да мръдне и когато на другия день огрѣ слънцето, листата му свѣтнаха мокри — сякашъ бѣше плакало.

— Охъ, на баба яворчето! — почна да го милва съ клонкитѣ си прасковата. Дръвчето мълчеше, слънцето се вдигна нагоре и мокритѣ листа изсъхнаха. Къмъ пладне ечна черковна камбана. Забуча клисурата. Отъ всички страни на градчето рухна народъ къмъ Неновата ковачница. Появиха се мжже съ иглени пушки, съ тънки саби, съ черни калпаци и златни лъвчета на калпацитѣ.

— Какво е туй? — надникна навънъ яворовото дръвче и попита Неновия конь, който цвилѣше високо на улицата.

— Възстание! — отговори коньтъ. — Българскиятъ народъ се дига срещу своитѣ петвѣковни душмани.

— Братя! — извика единъ високъ снаженъ мжжъ, съ два реда

патрони на гърдитѣ — дайте знамето! Къде е знамето?

Отъ съседната къща изкочи едно момиче съ китка на челото. То разгъна предъ възстаницитѣ единъ широкъ зеленъ платъ. Върху плата свѣтнаха две думи, извезани съ сребро: Свобода или смъртъ!

— Ето знамето! — развѣ платата момичето.

— Нено, донеси върлина! — викна повторно високиятъ мжжъ.

Ковачътъ Нено взе сѣкирата

си, влѣзе въ градината и закрачи направо къмъ яворовото дръвче. Съ единъ замахъ го отсѣче, окърши клончетата му, отнесе го въ ковачницата и върху младото стъбло, което бѣше поело въ жилищитѣ си капката кръвь на загиналия войвода — ковачътъ закова знамето на Сръдногорското възстание. . .

Тамъ, където стои паметникътъ на войводата, Неновиятъ братъ, нѣкога имаше градина, а въ градината яворово дръвче.

ВЪ ЛЮЛИНЪ — ЯНУАРИЙ 1935

САМАРСКОТО ЗНАМЕ

ОТЪ ДОРА ГАБЕ

Плоещъ не бѣше виждалъ толкова хора, събрани заедно, и никога толкова българи. Тѣ бѣха надошли отъ околнитѣ градове и села съ хиляди, защото се бѣше разчуло, че идатъ пратеници отъ Русия и носятъ знаме за българитѣ. Приготвили го за възстанието въ България миналата година, а като се потушило възстанието, тѣ го скътали да дочакатъ деня, когато Русия ще тръгне да помогне на българитѣ. И ето тоя день настана. Не можа миналата година да послужи: злополучни излѣзоха възстанията въ България. Сега го бѣха донесли кметътъ на града Самара и графъ Алабинъ. Тѣ дочакаха деня, въ който българитѣ имаха пакъ нужда отъ него.

Плоещъ бѣше главна квартира на рускитѣ войски, тукъ бѣха доброволцитѣ. Тукъ трѣбваше да осветятъ и това знаме. Войниците бѣха строени, а задъ тѣхъ се бѣше разстлалъ черниятъ мравунякъ отъ хора.

Великиятъ князь пое знамето отъ ржцетѣ на самарския кметъ. Като главнокомандващъ руската армия, поднесоха му блюдо съ чукче и гвоздеи. Той закова три гвоздеи и подаде чукчето на своя синъ Николай Николаевичъ младши, после на началника на опълчението, генералъ Столѣтовъ. Когато се изредиха всички началници, великиятъ князь извика стария войвода дѣдо Цеко и му

подаде чукчето. Дѣдо Цеко се прекръсти, наведе се, чукна гвоздеа три пжти, отново се прекръсти и заплака. А после заговори:

— Господъ да помага, това свято знаме да извърви отъ край до край злочестата българска земя! Съ него да избършатъ нашитѣ майки, жени и деца скръбнитѣ си очи. Да бѣга отъ страхъ предъ него всичко нечисто и сатинско и всѣко зло, да настане задъ него миръ и благо!

Всички мълчаха и слушаха. Гробна тишина бѣше. Докато изрече последната си дума тоя войвода, който имаше двадесетъ и осемъ стари рани, блесна мълния надъ веригата Карпатски планини и затрепери гърмотевица.

— Добъръ знакъ е! — рекоха всички.

А облаци се събираха още отъ заранята. Самарскитѣ представитсли, председателитѣ на Кишиневската и Плоещенска български общини, нѣколко момчета отъ дружината и най-сетне избраниятъ знаменосецъ. Когато великиятъ князь подаде знамето на генералъ Столѣтовъ, генералътъ колѣнчи предъ него и остана тъй презъ цѣлото богослужение.

Слънчевата свѣтлина бѣше паднала и върху бѣлата покривка на масата, кждето имаше светѣна вода. Архимандритътъ потопи китка босилекъ и поръси знамето.

Въ това време заръси дъждъ,

който веднага спрѣ.

— Господь порѣси знамето — шепнѣха хората и се кръстѣха.

Знамето се развѣ отъ полѣхналия вѣтъръ. Райчо бѣше до своитѣ войници, които не изпущаха отъ очи знамето. Той видѣ черния голѣмъ кръстъ върху квадратното поле отъ бѣло, червено и синьо. Сжщитѣ ленти бѣше завързалъ великиятъ князъ върху дръжката. Въ срѣдата на черния кръстъ бѣше образътъ на Св. Богородица, а на другата страна образътъ на светитѣ брата Кирилъ и Методий. На дръжката, подъ златнитѣ скоби, съ златното копие, пишеше:

„Болгорскому народу, городъ Самара, 1876 г.“.

Като зрѣла нива се люлъеше многохилядната тълпа. Не бѣше ли това една малка България, съ свой народъ и съ свои войници? Една малка България, тѣй човѣшки и приятелски приютена при една свсбодна съседна страна? Тая нова малка България извѣнъ границитѣ на земята си, плачеше отъ радостъ, а надъ нея се развѣваше първото ѣ военно знаме. На това знаме грѣха словата:

„Да воскреснетъ Богъ и разточатся врази Его“.

То бѣше на 6. май 1877 г.

СКИОРИ НА ЛЮЛИНЪ

МЖЧЕНИКЪ ЗА РОДЪ И ВЪРА

РАЗКАЗЪ ОТЪ Н. НИКИТОВЪ

На третата есенъ отъ ржкополагането си, попъ Стойко Владиславовъ пакъ събра децата на селскитѣ първенци въ черковната килия.

Една сжбота, на ноемврий, следъ като отслужи вечерня, се прибра по-раничко въ кжщи. Преди още да вечеря, попъ Стойко се затвори въ домашната си килийка и зарови въ черковнитѣ си книги. Търсѣше тема за утрешното си сказание.

Късно вечерята на добре залостената портичка се силно заудря. Попадията излѣзе на прустчето съ запалена лоена свѣщъ и оттамъ попита:

— Кой хлопа? Кого търсите?

И се загледа къмъ портичката, но въ тъмнината нищо не виждаше.

— Попадио, попадио, ела отвори. Гостъ ти водя!

Като разбра попадията, че гостъ ѝ водятъ, зарадва се отърча до портичката да я отвори. Вънъ стоеше селскиятъ вардиянинъ Цончо, а задъ него се тъмнѣеше черната фигура на непознатъ мжжъ.

— Водя ви този калугеръ. Търси попъ Стойка.

Попадията не се много зарадва на непознатия си гостъ. Много такива бѣха дохождали и то все гърци. И само за зло. Но тя прикри недоволството си и покани калугера въ кжщи. Като се качиха на прустчето, каза му да почака и влѣзе да извика попъ

Стойка.

Задълбоченъ надъ една книга, той не чу, кога попадията влѣзе въ килийката.

— Стойко, единъ калугеръ вънъ пита за тебе! — тихо му обади попадията.

— Калугеръ ли? За какво съмъ му потрѣбалъ по това късно време? Пакъ сливенскиятъ владика Гедеонъ ще го е пратилъ да ме аргосва¹⁾! — ядосано замъмри попъ Стойко.

— Нищо не зная, Стойко. И азъ тѣй мисля, но нѣма какво да се прави. Иди го посрещни.

Попъ Стойко стана и неохотно излѣзе на пруста.

— Ти ли си попъ Стойко, за когото толкова се приказва?

— Азъ съмъ! — малко грубо отговори попъ Стойко.

— Иеромонахъ Паисий изъ Хилендаръ! — представи се гостътъ.

Попъ Стойко свободно въздъхна. Отъ радостно смущение той забрави да въведе госта въ кжщи.

— Прощавай, отче Паисий, че отъ радостъ забравихъ да те поканя. Влѣзъ! — И като отвори вратата, въведе скжпия си гостъ.

Попъ Стойко и отецъ Паисий седѣха на малкитѣ столчета въ работната килийка на попа.

Предъ младия попъ Стойко болнавиятъ, отслабналъ, съ прошарени коси и брада четиридесетгодишенъ калугеръ изглеждаше

¹⁾ Временно забранява да служи въ църква.

на старецъ, въ очитѣ на когото сега горѣха пламъчета на радостъ и умиление.

Чувахъ за тебе много хубви нѣща. Учишъ нашитѣ деца на славянски езикъ, служишъ въ църква на славянски и залѣгашъ за добротото на народа.

— Трудя се, колкото мога и колкото зная. Енориашитѣ ме обичатъ, но другитѣ попове ме много мразятъ, защото азъ съмъ грамотенъ, а тѣ сж прости орачи и копачи. И често ме к еветятъ предъ владиката. Той на нѣколко пжти ме аргосва . . . И сега, когато ми съобщиха, че си дошълъ, помислихъ, че Гедеонъ те е пратилъ пакъ да ме аргосвашъ. Прощавай, че те взѣхъ за такъвъ.

— И азъ като тебе съмъ преследванъ отъ гърцитѣ. Затова по тъмно влѣзохъ в вашето село и тайно попитахъ за тебе. Азъ ходя изъ села и градове и търся люде като тебе. Народътъ трѣбва да се поучава не само въ вѣрата, но той трѣбва да пази и народността си. Да не забравя своя родъ, а да знае че и българитѣ сж били нѣкога славни.

— Тѣй ли? А отъ гдѣ зчгешъ това, отче Паисий? Ние нѣмаме никакви известия за нашето минало.

— Има! — развълнуванс извика отецъ Паисий и брѣк на въ кожената си тоба.

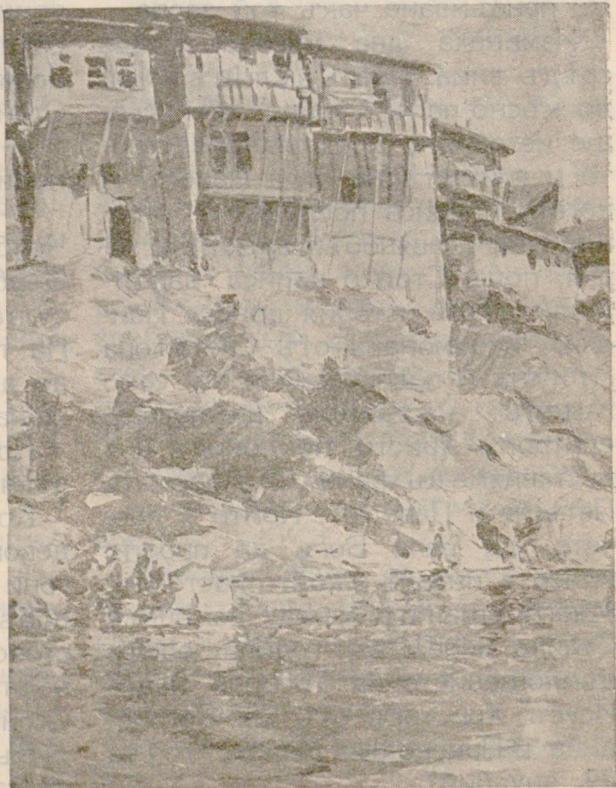
— Ето, тукъ се разказва за слазнитѣ български царе и патриарси. Събрахъ тия истории отъ старитѣ книги и

ги записахъ въ тая книга. Вземи я и я прочети.

Попъ Стойко взе съ разтреперани отъ радостъ ржце книгата. Разтвори първия листъ и на трепкащата свѣтлина на лоената свѣщъ прочете: „Славянобългарската история за народа и за царетѣ и за българскитѣ светии и за всички български дѣла и събития“.

Попъ Стойко четѣше, като забрави госта си. Предъ очитѣ му възкръсваха величието и подвижитѣ на единъ великъ нѣкога народъ, сега подтиснатъ и убитъ отъ гърци и турци.

Полунощъ преваляше, когато

созополь

попъ Стойко прочете и последния листъ. И подаде книгата на отца Паисия. Той не я взе, а каза:

— Задръжъ я. Препиши я и я прочети на вашитѣ котленци. Нека знаятъ, какво сме били. Азъ затова ходя по села и градове. Така работя за свѣстяването на българския народъ . . . Отъ утре ще почнемъ преписването на историята. Сега нека си легнемъ.

Попъ Стойко настани госта въ леглото, пожела му лека нощъ и излѣзе въ другата стая при падията, която отдавна спѣше съ децата. Духна свѣщъта и си легна на земята. Но дълго още стоя буденъ. Картинитѣ на историята стояха като живи предъ очитѣ му. На присѣмване чакъ той заспа.

Изминаха два месеца. Бѣше срѣдъ зима. Презъ дългитѣ нощи до късно попъ Стойко преписваше историята, подъ ржководството и грижитѣ на отца Паисия. И когато преписа последната страница на Славянобългарската история, попъ Стойко написа най-отдолу: „Тази история донесе Паисий, иеромонахъ отъ Света гора Атонска и преписахме я въ село Котелъ: настоятель църковенъ епитропъ Христо, поклоникъ и я поставихме въ храма „Св. Апостолъ Петъръ и Павелъ“. Който я прочете, да рече Богъ да прости, който я писалъ и който настоялъ. Многорѣшниятъ между човѣцитѣ Стойко иерей въ година следъ въплощението на Господъ нашъ Исусъ Христосъ отъ Св. Богородица и Приснодева Мария, 1765-та 29. януарий“.

Преписътъ на историята постави

като свещена реликвия въ олтаря на църквата. А за да не я открадне нѣкой, попъ Стойко добави въ края на историята:

„Който я усвои или открадне, да е офоресанъ и проклетъ отъ Господа Бога . . . И тучъ, и желѣзо, и камъкъ да се стопи, той ни во вѣки“.

Изминаха десетъ години.

Попъ Стойко напустна Котелъ и отиде да служи въ Анхиалската епархия. Настани се да живѣе въ Карнобатъ. Нѣколко месеца изминаха спокойно.

Въ Карнобатското село Върбица живѣеше султанътъ (титлата на дошлитѣ отъ полуостровъ Критъ татарски ханове или тѣхнитѣ потомци) Ахметъ Герай. Жената му бѣше ханска дъщеря. Единъ день повикаха въ Карнобатъ попъ Стойка да вѣнчае една сватба.

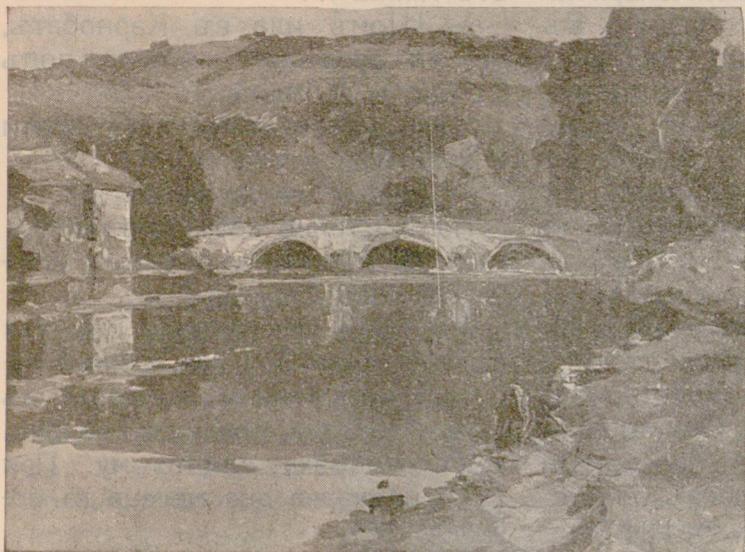
— Отъ где е тази девойка? — попита той.

— Тя е дъщеря на Иванъ Чорбаджи Кованджиолу отъ с. Върбица. На нея е хвърлилъ око султанътъ и я иска за втора жена. На татаринъ момичето не искаме да дадемъ. Пъкъ и султанската жена не му позволява да я вземе.

Попъ Стойко повѣрва и ги вѣнча.

Когато султанътъ се научи, че девойката е вече вѣнчана, подгони баща ѝ да го убие, а той побѣгна. После хвана брата ѝ, же стоко го наби и го пусна полумъртавъ. Сега той търсѣше попъ Стойка, който ги вѣнча.

Въ село Костенъ имаше хубава църква. На светитѣ апостоли Петъръ и Павелъ, попъ Стойко

РЪКАТА КРАЙ ТРЪВНА

отиде на село да служи литургия. На другия денъ дойде единъ човѣкъ, на име Милошъ, и го повика за бърза работа. Тръгнаха следъ обѣдъ. Въ полето се жълтѣеха златни ниви. Недалечъ отъ пѣтя, мъже и жени жънѣха една нива. Двама турци на коне седѣха при тѣхъ. Когато наближиха, турцитѣ ги извикаха да отидатъ при тѣхъ. Милошъ изтрѣпна и едва пришепне на попъ Стойка:

— Това е султанътъ.

Уплашени, застанаха предъ турцитѣ. Султанътъ, като видѣ, че предъ него стои свещеникъ, ядосано го попита:

— Ти ли си на тия села попъ?

— Азъ съмъ.

— А ти ли вѣнча Кованджиевата дъщеря въ Карнобатъ?

— Азъ съмъ човѣкъ чужденецъ. Наскоро дойдохъ тукъ и не зная коя е Кованджиевата дъщеря.

— Не знаешъ ли? — кресна султанътъ и вдигна пушката си и го удари съ приклада по плещитѣ. Попъ Стойко приклегна отъ болка. Султанътъ още повече се ядоса. Извади си пищова отъ червения поясъ и се прицели срещу него. Въ мигъ, предъ смъртта, нѣкаква сила дигна ржката на попъ Стойка и хвана пищова,

който изгърмѣ настрана.

Женитѣ изпищѣха и побѣгнаха. Разяренъ отъ бѣсъ, султанътъ извика на слугата си:

— Скоро дай вжже да обеса този мръсникъ!

Слугата отиде, сне юлара отъ коня на свещеника и го хвърли на врата му. Качи се на близката върба и почна да го тегли нагоре. Ржцетѣ на попъ Стойка бѣха свободни. Той държеше юлара и самъ задърпа недолу, като се молѣше на султана да го пошади. А той седѣше на коня си и гнѣвно извика на другаря му Милошъ:

— Ела и вдигни този мръсникъ, бре!

Милошъ почна да му се моли за него. Ала разярениятъ султанъ удари и него по лицето съ приклада на пушката, та му разкъса челюстьта. И кресна:

— Защо не теглишъ вжжето, бре?

Слугата пакъ затегли юларя нагоре, а попъ Стойко надолу. Въ това време Милошъ побѣгна. Като видѣ султана, че не ще може да го обеси, каза на слугата си:

— Слѣзъ долу, да идемъ въ село и тамъ да го обесимъ, та да видятъ всички.

Дадоха му коня да го води за юздата, а слугата го повлѣче съ вжжето за врата. Султанътъ вървѣше следъ тѣхъ и яростно му се заканваше. Попъ Стойко млъчеше, изгубилъ всѣка надежда за спасение. Вървѣха презъ полето. Бурени и трева до колѣне препъваха подкосенитѣ му отъ мжка и страхъ нозе. Всѣки мигъ падаше. А слугата теглѣше вжжето, което го стѣгаше до задушване. Султанътъ все още не се укротяваше. Като гледаше, какъ пада и става, дигна пищова си и чатна отзаде му, ала огънь не хвана. Чатна повторно, но не го улучи.

Като позървѣха известно време, султанътъ спрѣ. Запретна пушката си срещу свещеника и рече:

— Гяуре, скоро да приемешъ нашата вѣра, или ей сега ще те пратя на оня свѣтъ!

Отъ смъртенъ страхъ устата на попъ Стойко пресъхнаха и той съ мжка едвамъ продума:

— Та вѣра съ пушка взема ли се? Щѣлъ си да убиешъ единъ попъ, отъ хората похвала ли ще получишъ?

Дълго време султанътъ държа пушката си срещу него и размисляше. Току изведнажъ каза:

— Раздѣляшъ ли оная невѣста

отъ мжка ѝ?

— Щомъ ида въ Карнобатъ, ще ги раздѣля! — каза попъ Стойко и се закле.

Чакъ сега султанътъ се укроти и каза на слугата си:

— Пустни го да си върви.

Попъ Стойко веднага възседна коня си и за четвъртъ часъ стигна въ село Сегменъ.

Изминаха две години отъ тая страшна случка. Попъ Стойко напустна епархията и си отиде въ село Арба часи, близу до Търново. Тамъ живѣха децата му. При тѣхъ прекарва два месеца въ почивка.

Една юлска сутринъ попъ Стойко, възседналъ малко охранено кочче, по пѣтя, който водѣше отъ Търново за Елена. Следъ като вървѣ нѣколко часа по равния пѣтъ, навлѣзе въ едно живописно дефиле на горния Еленски балканъ. Малката рѣкичка Сѣнокосъ весело шумѣше по голѣмитѣ обли камъни. Бѣше хладно и приятно. Следъ половинъ часово въртѣне въ това хубаво дефиле, стариятъ свещеникъ навлѣзе въ една вълшебна долина, въ дъното на която съзрѣ високитѣ зидове на старъ манастиръ. Като спрѣ на възвишението, попъ Стойко радостно въздѣхна, прекръсти се и каза полугласно:

— Най после тука душата ми ще намѣри миръ и спокойствие срѣдъ тишината на тая прелестна природа.

И като смушка кончето, скоро се намѣри предъ дебелата двукрила джбова врата, обкована съ тежки и голѣми желѣзни пулове.

Надъ високия каменъ зидъ отъ северо-изтокъ се издигаха надъ пѣтя многобройнитѣ манастирски килии, а отъ другата страна зѣеха високитѣ бойници.

Когато му отвориха и подкованитѣ копита на кончето зачаткаха по калдарѣма на двора, попъ Стойко спрѣ предъ храма, който се намираше въ сръдата, слѣзе отъ коня и благоговейно се прекръсти.

Следъ единъ часъ той си отдѣхваше въ сѣнката на единъ дървенъ чардакъ предъ килията си и разговаряше съ братята калугери. Тукъ, въ тая света обителъ на „Свети Николай чудотворецъ“, той ще прекара днитѣ си, отредени му отъ Бога.

Попъ Стойко стана игуменъ на тоя манастиръ, нареченъ още Кжпиновски.

По това време пристигна въ Търново врачанскитѣ епископъ Григорий (господинъ) Серафимъ, който бѣше боленъ. Следъ нѣколко дена той почина.

Наскоро дойде отъ Кжпиновскмя манастиръ новиятъ му игу-

пролѣтъ въ Созополь

менъ, попъ Стойко. Той се яви при Търновскитѣ протосингелъ киръ Григорий, да го пита за една манастирска работа. Следъ като го изслуша, той му каза:

— Ти остави манастира. Ние искаме да те направимъ врачанскитѣ епископъ.

— Не съмъ достоенъ за такъвъ високъ чинъ. Пъкъ и вече старъ съмъ и болнавъ! — опита се да откаже игуменътъ.

— Не, ще приемешъ. Ние тебе

намираме за най-достоенъ. Непремънно ще те направимъ епископъ! — настоя протосингелтъ.

Въ такива разговори се изминаха 15 дни. На Кръстовденъ дойде у дома му архидяконъ киръ Теодосий.

— Ето, отче, толкова дни има, откакъ те молимъ за архиерей, а ти нещешъ. Сега при господинъ митрополитъ Матей се намиратъ и четиримата му епископи на съветъ. Той ме прати да ти кажа, че всички тебе намъриха достоенъ за врачански епископъ. Вижъ, че дай единъ отговоръ, искашъ ли да бждешъ или не. Азъ съмъ дошелъ само за това.

— Не, не мога да се реша да заема тоя високъ чинъ! — отново отказа попъ Стойко.

— Слушай, отче, — каза архидяконътъ — ние служимъ по двадесетъ години и не можемъ да се удостоимъ съ архиерейство, а други и пари даватъ, и молители пращатъ, а на тебе ти иде тоя даръ безъ служба, безъ пари, безъ молители.

Докато мислѣше, какво да от-

говори, децата, които слушаха тоя разговоръ, замолиха баща си:

— Защо не се съгласишъ, като те молятъ? Нека и ние да имаме баща архиерей.

Попъ Стойко ги послуша и се съгласи да стане врачански епископъ. Архидяконътъ му цѣлуна ржка и отиде да съобщи на епископския съветъ. Бѣше четвъртъкъ. Следъ малко извикаха попъ Стойка въ митрополията. Събранитѣ епископи го чакаха. Той имъ цѣлуна ржка по редъ на всички. Митрополитъ Матей му рече:

— Да бждешъ готовъ въ недѣля да те ржкоположимъ за архиерей.

И следъ 38 години, пакъ въ сщия месецъ септемврий на 1793 г., 13. день, недѣля, попъ Стойко се облѣче въ сщцата оная одежда, съ която бѣше облѣченъ нѣкогашниятъ архиерей киръ Геденъ въ Котелъ, когато го ржкоположи за свещеникъ.

Тоя день бѣше най-голѣмиятъ празникъ въ дома на новия епископъ, когото нарекоха Софроний Врачански.

ВЕСЕЛИ МИНУТИ НА ФРОНТА

ЗДРАВАТА ОПОРА

ОТЪ Н. ХР. ПЕТЛЪШКОВЪ

Здравата опора на държава и народностно съществуване е самият народът от села и градове.

По Божии закони и по законите на живота, село и град съживели дружно от отдавнашно време, дружно създавали народното благоденствие, дружно се бориха за родна църква, за родна политическа свобода, па и дружно крепяха родната, своята държава, като даваха, дават и ще дават, пакъ дружно, мило и драго, за да се осъществяват вѣковни народни идеали.

Било е отъ край време, градътъ да води и осмисля народния духовенъ и вещественъ напредъкъ, да създава условия, щото трудътъ на селянина и плодетѣ, що той създава, да намѣрятъ добра и трайна оценка, па и да минатъ предѣлитѣ на страната ни, да отидатъ въ далечна и широка чужбина, а селянинътъ

да си остане изпитаниятъ майсторъ, който да извлича богатата, що благодатната родна земя крие за общо добро на народътъ и държава.

Отъ край време нашиятъ селянинъ се е отличавалъ съ възприемчивостъ, издръжливостъ и упоритостъ да оре и оплодява благородната земя на родината ни.

Колкото българскиятъ селянинъ е билъ храбъръ и мъжественъ на бойното поле, толкова усърдно и съ упование е порилъ плодните гънки на своята земя, която щедро му се отплащала, като е дарявала благословения му трудъ съ обилень плодъ.

Когато нѣкога България и Византия сж се намирили въ дълга война, за Византия наставали мъчни дни да изхранва столнината и населението си. Заради това, престанели ли неприятелскитѣ действия между дветѣ страни, едно отъ първитѣ условия за

миръ е бивало да се превозятъ отъ България въ Византия храни и добитъкъ за прехраната на населението ѝ.

Кръстоносцитѣ, когато минавали презъ българската земя, намирали градоветѣ ѝ пълни съ всекакви земни блага.

Презъ славното и сравнително мирното царуване на Иванъ Асенъ II, България се е радвала на завидно благоденствие, па е вършила жива търговия съ чужбина, главно съ Дуброзникъ.

Презъ всичкото вземе на турското владичество българскиятъ селянинъ се е ценѣлъ като единствено даренъ съ умение и сила да обработва земята и да крепи благосъстоянието на държавата. Поради това изселничество на българитѣ въ Русия, Румъния и другаде не се е предизвиквало нарочно отъ централното турско правителство. По време на голѣмото преселническо движение презъ 1861 год. на българи отъ Видинско да се преселятъ въ Русия, великиятъ везиръ Мехмедъ Къброзли направилъ всичко възможно, за да спре това изселване. Все по това време Хасанъ паша, земевладелецъ въ Добруджа, повикалъ и улеснилъ да се повърнатъ въ земята си изселилитѣ се по рано въ Бесарабия и Румъния българи, които взелъ и подъ свое покровителство. Това се е правило, защото отъ опитъ се е знаело, че напустне ли българскиятъ селянинъ земята си, плоднитѣ ѝ поля се обръщатъ въ пустиня.

Достойна за всеко удивление

е издържливостъта, съ която българинътъ е посрѣщалъ и понасялъ всички изпитания презъ многовѣковния исторически животъ на народността му. Той е проявилъ тази своя вѣковна добродетель особено презъ днитѣ на турското владичество, презъ многобройнитѣ му опити да извоюва отново политическата си свобода, презъ Възраждането, черковната борба и възстанията. Благодарение на тази издържливостъ доживѣхме до днешнитѣ свободни дни. Благодарение на нея, той води съ чудно самоотвержение и войнитѣ за народно обединение, което бѣ и си остава за него святъ обетъ къмъ Родината.

Тя му е помагала, помага му и днесъ да изживѣе стопанската неволя. Понеже знае, че следъ лошитѣ дни идватъ добри, нашиятъ селянинъ съ вѣра и упование работи своята земя, залѣга да нагоди стопанството си така, че произведенията му да сж споредъ днешнитѣ пазарни изисквания, та да намиратъ и по-добра цена.

Бавно и като се спечели доверието му, съ нашия селянинъ, съ народа ни общо могатъ да се предприематъ и завършатъ съ успѣхъ много частни и общополезни работи. Остава ония, които работятъ между народа въ стопанската областъ, па и изобщо въ неговата срѣда, да намѣрятъ пътя за неговото не тѣй леко чувствуващо на гледъ сърдце, па и да не го смѣтатъ, че нищо не знае, нищо не умѣе и нищо не е научилъ отъ живота.

СЪПЕРНИЦИ

РАЗКАЗЪ ОТЪ ГЕОРГИ САВОВЪ

Ганчо и Пенчо бѣха новобранци едноселци. Ганчо бѣше строенъ и напетъ момъкъ, съ мургаво лице — черноокъ. Подъ носа му се бѣха извили две тънки, черни пиявици. Пъргавъ бѣше като котка. Пенчо пъкъ бѣше червендалестъ и набитъ, съ кжсъ вратъ и тежки, силни движения.

Макаръ и едноселци, тѣ още отъ първия день, когато ги събраха въ казармата, не се нито поглеждаха, нито си проговорваха. Новитѣ имъ другари веднага забелязаха това. Всички недоумяваха и току се питаха очудени — защо тия двама земяци, вмѣсто сега още по-тѣсно да се сдружатъ, съвсемъ се отбѣгваха, нѣкакъ наежени, навжсени и съ зли пламъчега въ погледа.

Скоро научиха какъ стои работата.

Между Ганчо и Печчо имаше жена. Какво да се прави — тъй Господъ е наредилъ свѣга. Далъ е на младитѣ по едно буйно, немирно сърдце, което знай само или да скача отъ радостъ или да се свива до болка отъ мъжа, а понѣкога, като се разлюти, прави младитѣ хора зли и упорити. Тежко и горко, ако сж нѣкои спривахи и буйни. Па по-

нѣкога може лоши работи да се случатъ.

Другаритѣ на Ганчо и Пенчо узнаха и въ подробности цѣлата тая история.

Ето каква бѣше тя:

Имаше въ селото имъ една хубава и спретната девойка. Ангелинка ѝ бѣше името, но съселянитѣ ѝ викаха на галено само Линка. Когато тя изхвъркна вече мома, веднѣжъ отиде заедно съ най-младата си снаха на чешмата за вода. Видѣха я ергенитѣ и зяпнаха съ уста. Забравиха се отъ захласъ.

— Бре, че хубостъ, бре, че скопосъ! — зашепнаха всички и сърдцата имъ се разиграха.

Тамъ бѣше и Ганчо. И той стоеше като замаянъ.

Ангелинка, засрамена и поруменѣла, едва смогна да налѣе вода. Бѣлитѣ ѝ ржце, съ нанизанитѣ сребърни гривни, тъй треперѣха, че не можеха добре да одържатъ стомнитѣ подъ чучура. Трѣбваше и снаха ѝ да ѝ помогне. Най-сетне налѣха и си трѣгнаха за въ кжщи. Когато да трѣгнатъ, момцитѣ се наредиха на две редици и изпроводиха Ангелинка съ пламнали очи. А тя, съ наведена глава, мина край тѣхъ съ лека и кипра стѣпка. Ехъ, то се знае, че

момковитѣ погледи приятно гъделичкаха моминското ѝ честолюбие. Ужъ съ наведена глава, цѣла потънала въ моминска свѣнь, вѣрвѣше Ангелинка, ала отъ вжтре нѣщо все напираше и я караше навременѣ скришомъ да поглежда изподъ вежди. Като поглеждаше тѣй, погледътъ ѝ падна и на Ганчо. Трепна. Бързо смѣри съ меки, топли очи стройната му и хубава снага, откритото му и живо лице съ тънки, хубави черти и съ дветѣ пиявици надъ горната бърна. Радостно се сви Ганчовото сърдце отъ тоя погледъ. Засмѣ се той сърдечно и показва два реда здрави и бѣли зъби. Не се сдържа и Ангелинка — усмихна се едва-едва и изведнѣжъ ускори стѣпка, сякашъ съвсемъ засрамена отъ постѣпката си. Бързаше да избѣга и отъ момковитѣ погледи и задѣвки.

Отъ него день Ганчо загуби, дето се вика, ума си подирѣ Ангелинка. Виждали го бѣха да се навърта ни въ туй, ни въ онуй време все около Ангелинкитѣ вратни. Взе да избѣгва другаритѣ си, стана твърде мълчаливъ, нѣкакъ унесенъ и раздрознителенъ.

— Взе му съ единъ погледъ ума, май съ Линка! Да не ѝ се надѣва човѣкъ! Ужъ все надолу ѝ наведена главата, току се залива отъ руменина, ала очичкитѣ ѝ играятъ . . . Пъкъ и хубость, бре! Съ какво я е хранилъ и поилъ баща ѝ, та е таквазъ бѣла, тънка и напета, съ ония вити вежди и дълги косичници! . . . Ехъ, да му мисли

Ганчо, че го олучи Линкиния погледъ право въ сърдцето. Нека ходи сега като замаянъ! . . .

И какво ли още не хоргуваха момитѣ и момцитѣ изъ селото — вечеръ на чешмата, денемъ по дворове и презъ плетища, че и празникъ на стѣгдата, когато се извие кръшното младежко хоро.

Историята не свършва тука. Напротивъ, отъ тукъ почва най-важното и интересното.

Хорскитѣ приказки бързо стигнаха и до ушитѣ на Пенчо, Ангелинкиния съседъ и другарь отъ детство. Той минаваше за твърде саможивъ момъкъ, нѣмаше много другари, рѣдко се събираше съ хората и повече си гледаше кѣщната работа. По-късно, акранитѣ му разбраха, че Пенчо не е билъ такъвъ само по рождение. Туй, дето много много не излизаше отъ кѣщи, а по цѣлъ день се вѣртѣше изъ двора, ту съ тесла въ рѣка — да кове и оправя оградата или покрива на обора, ту съ вила — да събира разпилѣно отъ ратаитѣ сѣно, или пъкъ да си играе съ малкитѣ палави кончета — всичко това си имало и друга причина. Причината бѣше пакъ Ангелинка. Правѣше, каквото правѣше Пенчо, очитѣ му бѣха все къмъ нейнитѣ прозорци. Понѣкога тамъ за мигъ се мѣрваше нѣкой задъ тънкитѣ завеси, нѣчии очи блѣсваха задъ стѣклата — колкото да влудятъ повече момковото сърдце. Нѣмаше по-радостенъ и щастливъ отъ Пенчо, когато му се случеше да види Ангелинка на чердака или на двора и да се поздравятъ. Не смѣеше да я заприказва, а — де

бѣше силенъ и упоритъ на работа, ставаше дваждъ по-сржченъ и упоритъ. Зафучаваше изъ кжци като нѣкоя хала.

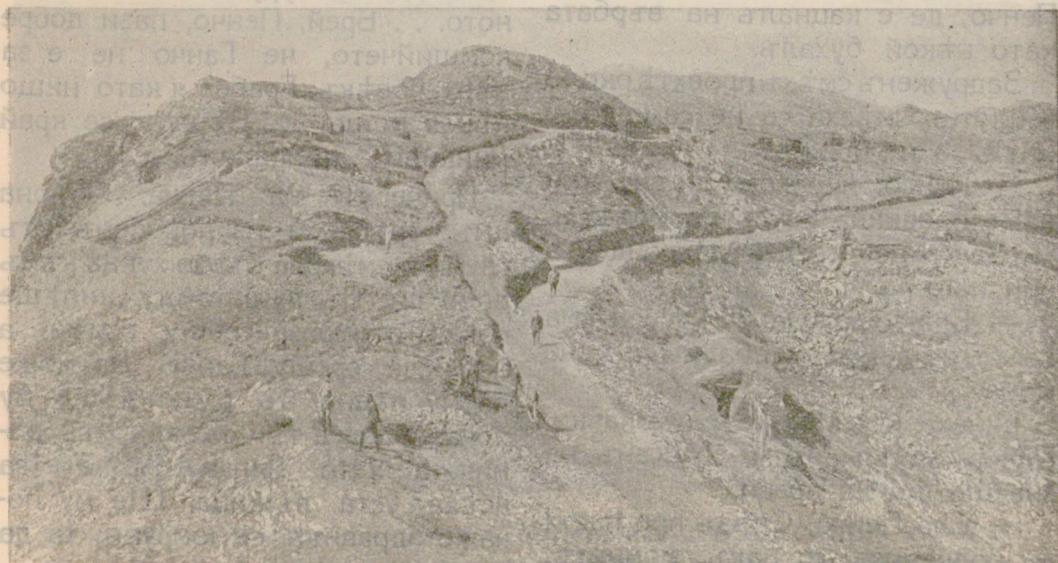
— Нека види Линка, бива ли ме или не кжща да гледамъ! — тѣй си мислѣше Пенчо и работѣше безъ умора.

Нѣкои казваха, че накаралъ своитѣ да отидатъ и му поискатъ Ангелинка за жена, ала тѣ бавели работата — бояли се, че баща ѝ нѣма да склони, ако не за друго, то за туй само, че бѣше още

сестра му. — Никой не ти е кривъ, като по цѣлъ день стоишъ въ кжци. Всички ще тѣ смѣтнатъ за дивъ или че имашъ нѣкакъвъ кусуръ, та не смѣешъ да се покажешъ предъ хората. Може и таквизъ думи да сж прѣснали за тебе, та и Линка да ги е вече чула.

— Хъмъ! — изрѣмжа само Пенчо, отиде на двора и хубаво се наплиска съ вода отъ котела.

Дрѣннаха първитѣ момински менци. Бѣше време за чешмата. Неочаквано Пенчо се втурна въ

артилерийски позиции

много млада и имаше още да се поучи при майка си.

Щомъ стигнаха до Пенча хорскитѣ приказки за Ганчо и Ангелинка, той се навжси страшно, разтърси заканително главата си и като се прибра въ кжци него день, не се показа, додето надъ селзото не се спусна вечерниятъ здрачъ.

— Не се вжси такъвъ — рече

стаичката си, отвори бързо раклата съ дрехитѣ, иззади новия си поясъ и го препаса. Нахлюпи и накриви калпакъ, дето си го бѣше донесълъ отъ панаира въ града — и изхвъркна вънъ.

По глухитѣ селски улички той стигна до чешмата, ала досрамѣ го да слѣзе при другитѣ момци, а застана на баирчинката, притуленъ задъ клонитѣ на старата

върба, до дънера на която долу бѣ чешмата.

Стоеше така и току дирѣше съ очи Ангелинка между другитѣ моми. Нѣмаше я. Потърси да види Ганча — и него го нѣмаше. Нѣщо парна сърдцето му. Има си хасъ да е присрещналъ нѣкжде Ангелинка и да сж се сприказали. Понечи да си върви. Въ тоя мигъ единъ отъ момцитѣ го съгледа и прихна отъ смѣхъ, като го посочи съ ржка.

— Вижете, вижете, бе! Ей го Пенчо, де е кацналъ на върбата като нѣкой бухалъ.

Задруженъ смѣхъ проехтѣ около чешмата. Смѣха се не само момцитѣ, а и момитѣ.

— Пенчо, ние хора ли сме или не! — провикна се другъ момъкъ. — Защо не смѣешъ да дойдешъ при насъ?

— Ела, бре! Не бой се, нѣма да те изадемъ! — обади се една мома.

Екнаха нови смѣхове и закачки. Пенчо забърканъ и ядосанъ, не знаеше що да прави.

— Ела, Пенчо. Слѣзъ при насъ! — подканиха го пакъ момцитѣ.

Слѣзе Пенчо при тѣхъ, колкото да си навлѣче нови закачки и подигравки.

— Отъ кога, бе Пенчо, взе да идвашъ и ти на чешмата? — задѣна го една отъ момитѣ.

— Дошелъ, пъкъ не смѣе да грабне на нѣкоя отъ насъ китката! — обади се втора.

Единъ отъ момцитѣ ги стрелна съ ржка и дяволито имъ смигна:

— Правите си устата на вѣтъра. Пенчо да има таквазъ хубава съ-

седка, та васъ ще погледне. Като слънце му грѣй Линка денемъ и ноцемъ отъ високи чардаци. Блазе му!

Смѣсиха се много гласове въ превара:

— Хо, хо! Другиму грѣй туй слънце. Докато е Ганчо тука — нѣма Линка и да помисли за Пенча. Не сте ли видѣли какъ се гледатъ сладко-милно и двамата. . . Тазъ вечеръ ги нѣма никакви на чешмата — кой ги знае де си чуруликатъ въ тъмното. . . Брей, Пенчо, пази добре комшиичето, че Ганчо не е за вѣра човѣкъ. Грабва я като нищо нѣкоя нощъ. . . Вѣрно, все край Линкини обикалялъ.

Причернѣ на Пенча. Обърна имъ грѣбъ и изпроводенъ отъ глуми и смѣхове бързо хукна къмъ дома си. Въ душата му кипѣше гнѣвъ и умраза срещу всички, а най вече срещу Ганча. Да може да му падне въ ржцетѣ ще му покаже какъ тѣй се задирятъ момичета като Линка. Тя не е за всѣка уста лъжица. Ще му покаже здравитѣ си юмруци, та да си прави смѣтката. . .

Понесенъ отъ мжката си, на завоя на улицата, близу до Ангелинкини, се сблъска въ мрачината съ човѣкъ. Спрѣ зашеметенъ.

— Ти слѣпъ ли си, бе? — се чу сърдитъ гласъ.

Бѣше Ганчовиятъ гласъ. Бѣсъ налетѣ Пенча.

— Като се въртишъ дето не ти е пжтя и по-лошо може да ти се случи! — процеди презъ жби той, свилъ юмруци.

— Не е твоя работа, де ми е
пжтя! — соннато му отвърна Ганчо.

— Слушай! Да не съм те
видѣлъ? — ще веднѣжъ насамъ,
или пъкъ. — или пъкъ да за-
диращъ момичето. Вѣлкъ ще те
дави! — да знаешъ!

— Де! Моитѣ ржце да не сж
вързани? — И като подсвирна не-

заскачаха пѣрваго и заосукваха
хорото на разни страни. По едно
време, тъкмо що Пенча се реши
да се улови до Ангелинка, сякашъ
изневидѣлица изскна Ганчо и
го изпревари. Пенчо се отдрѣпна
отъ хорото и бледенъ застана на
страна. Закова зачервени очи въ
Ганча.

пелистеръ планина. снимката е направена отъ с. гопешъ, битолско
хайно, Ганчо отмина нататъкъ.

Отъ него день Пенчо взе да
дебне Ганча. Вечеръ отиваше къмъ
чешмата и притуленъ въ нѣкоя
сѣнка, наблюдаваше що става
тамъ. Пазѣше въ двора, сгушенъ
до плета, дали ще мине Ганчо, а
недѣленъ день редовно почна да
ходи на хорото и стоеше тамъ,
докато всички се разотидатъ.

Една недѣля на хорото дойде
и Ангелинка. Хвана се да играе.
Момцитѣ се оживиха още повече,

Хорото свърши. Пискунѣтъ на гай-
дара бавно замлъкна. Въ мигъ,
отъ единия край на стѣгдата се
вдигна врѣва. Никой не видѣ и
не разбра кога Ганчо и Пенчо се
бѣха словили за гуши и мжчеха
да се трѣшнатъ наземи единъ
други. Спуснаха се момци и едва
ги разтърваха. Развали се хорото.
Момитѣ се разбѣгаха, а само
момцитѣ останаха още да гълчатъ
на месечина.

Кой знѣй какви работи щѣха

още да се случатъ, ако наскоро не бѣше дошла заповѣдь, одобренитѣ отъ комисията момци да се явятъ въ казармата. Умразата и съперничеството на Ганчо и Пенчо трѣбваше да се смири. Новиятъ животъ ги задѣлжаваше да бждатъ сдържани и да се мжчатъ да спотѣйватъ лошитѣ си чувства. Само дето не се поглеждаха и дето не си проговаряха. Иначе, въ общата работа, дори когато се налагаше да бждатъ двама насме, никакъ не се задѣваха, а най ревностно вършеха всичко, що имъ се възложеше.

— Ганчо и Пенчо комахай се надпреварватъ! — думаха си другаритѣ имъ.

— Искатъ да се прочуятъ въ селото си — да чуе и севдата имъ, та да си избере тозъ, дето е станалъ по добро войниче! — подмѣтаха нѣкои на подбивъ.

Ганчо и Пенчо не даваха уху на тия задѣвки, а продължаваха все по упорито и по явно да се стараятъ да се надминатъ въ службата единъ другъ. Ако единъ отъ тѣхъ направѣше нѣщо добре и получеше похвалитѣ на началството или одобренията на другаритѣ си, другиятъ веднага бързаше да направи същото още по добре, за да получи по голѣми похвали и удо-

брения. Така, съ течение на времето, тѣ станаха най-спретнатитѣ и най-изпълнителнитѣ войници отъ ротата. Желанието имъ да бждатъ първи почна лека-полека и неусѣтно да ги увлича, сякашъ не толкова поради съперничеството имъ за Ангелинка, а ей—тѣй и отъ обичъ къмъ службата и за да изпъкватъ предъ другитѣ войници. Може би, свикнаха да получаватъ похвали.

Наближиха голѣмитѣ зимни празници. Всички войници зачакаха съ нетърпение да ги сподиятъ свои хора отъ селата, да имъ донесатъ това-онова, а най-вече новини. Зачакаха своитѣ и Ганчо и Пенчо. И ето, предъ самитѣ коледни празници дойдоха и тѣхнитѣ близки. Донесоха имъ краваи, кървавица и сушени плодове и поздрави отъ роднини и приятели съ колата. Ала донесоха имъ и една неприятна вестъ: имало-нѣмало две-три седми-

ТЕЛЕФОНИСТИ

ци откакъ Ангелинка се омж- жила за другоселецъ и заминала съ него. Баща ѝ билъ много на- стоявалъ да склони, а и майка ѝ я насилила, та най-сетне се ре- шила.

Ганчо и Пенчо най-напредъ останаха като халосани отъ тая вестъ. Тежъкъ камъкъ имъ пад- на на сърдцето. Опитаха се да преглътнатъ мжката, що се на- дигна къмъ гърлата имъ, та да се не издадатъ. Следъ като се раз- дѣлиха съ своитѣ, мълчаливи и навжсени, безъ да се поглеждатъ се прибраха въ казармата. Пенчо остави на страна донесенитѣ нѣща, седна и потъна въ тежки мисли. Ганчо пъкъ раздаде на другаритѣ си краваитѣ и кърва- вицитѣ, па излѣзе на двора и закрачи насамъ — натамъ.

Други войници — едноселци на Ганча и Пенча — разказваха на- лѣво и надѣсно какво тѣй съ- круши и двамата съперници. Бързо около тѣхъ се насѣбраха друга- ритѣ имъ и взеха да ги утеша- ватъ:

— Моми колко щешъ! За вѣ- киго ще се намѣри по една

— И хубостъта не се е свѣр- шила на земята съ вашата Линка.

Единъ едъръ и веселъ войникъ се провикна:

— Хей, вече нѣма какво да дѣлите! Я стига сте се ежили единъ на другъ.

— Тукъ всички сме братя! — обади се втори, наричанъ отъ войницитѣ „даскала“. Въ казар-

мата сж ни сбрали не да се ка- раме и дѣлиме, а да заживѣемъ задружно и, ако потрѣбва — за- дружно да мреме за родината. Нали една служба служимъ бе, единъ дългъ изпълняваме — и се обърна къмъ другитѣ, — хайде да ги сдобримъ. Драгovolно ако не щатъ — на сила!

— Вѣрно. Хайде — дрѣжете ги! — се развикаха отъ всички стра- ни. Здрави рѣце хванаха Пенча, други сграбчиха Ганча и двамата упорити врагове се намѣриха лице срещу лице. Опитаха се из- първенъ да се издърпатъ, начу- мѣриха се зло, ала щомъ неволно погледитѣ имъ се срещнаха и двамата не се обръщаха и се за- смѣха. Накараха ги да си пода- датъ рѣце.

Гръмогласно „ура!“ разтърси високитѣ сводове на казармата. Надигна се веселба. Пѣснопоецъ подлови скоклива пѣсенъ. Изви се лудо хоро. Ганчо и Пенчо играха най-лудо отъ всички. По едно време се запрепираха:

— Пенчо, всичко друго можешъ, ала на лоста дипъ нѣ ти върви! — рече Ганчо.

— Не е вѣрно! — викна весело Пенчо. — Ела да се надиграваме.

Всички отидоха подире имъ, запѣхтени и освежени отъ хорото. Ганчо и Пенча по редъ показваха майсторлъка си, а тия, дето ги гледаха, съ викове одобряваха.

Тѣй войницитѣ отпразнуваха нея вечеръ помириенето на два- мата свои най-първи другари.

НАШИ АРТИЛЕРИСТИ ПРЕЗЪ ВОЙНАТА

БЪЛГАРСКА ПЪСЕНЬ

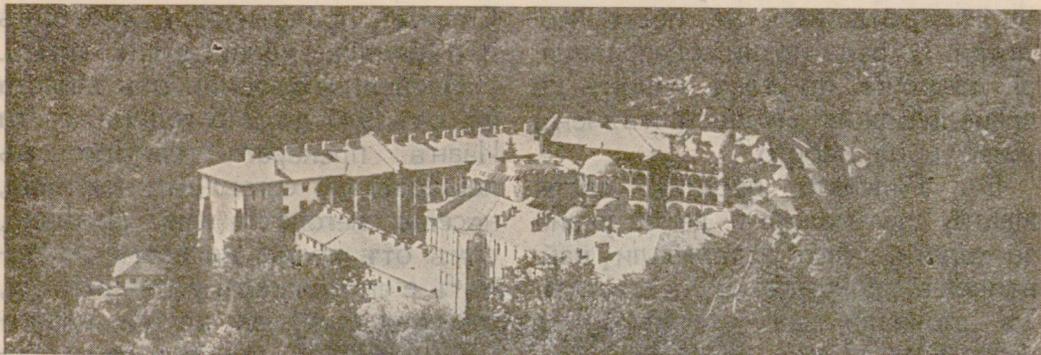
ОТЪ СИМЕОНЪ АНДРЕЕВЪ

Земята ни самси я Богъ споходи
въ отколешни години, сине мой,
че бѣхме ний отъ всичкитѣ народи
най-сиротни и жадни за покой.
Повдигна Богъ светата си дѣсница
и кръстомъ начерта отъ край до край
връхъ златната, класила класъ пшеница
сждбата ни, та всѣки да я знай.

И рече той: „Почивка не познава
призваниятъ живота да твори.
Творецътъ търси въ пѣсенята забравар,
когато скръбъ душата му гори.
И вий да сте Творецу си прилика,
и моя гласъ въ гласа ви да звучи:
вамъ здрава е опората — езика —
езикъ да ви неволята сличи.

Езикътъ ви оплитатъ живи сили.
Ей жива е въздишка всѣка тамъ.
Запѣвайте кога ви зло надсили,
запѣвайте кога добро ви дамъ.“
Стсжди Богъ и върна се въ небето.
Помни повелята му, сине мой,
че тя ни е печата на сърдцето,
че съ нея само ни познава той.

Да пѣме, Светиятъ ни ориса.
Да пѣме въ живота и въ смъртъта.
Сиращество отъ нази да стѣписа —
и лекъ да е товарътъ ни въ свѣта.
Та нека спомнятъ утре враговетѣ
сждбата ни, най-гдето лютъ е бой:
смъртъ бй ще ли — запѣлъ да те сполети,
че българинъ роденъ си, сине мой!

ОБЩЪ ИЗГЛЕДЪ НА РИЛСКИЯ МОНАСТИРЪ

СВ. ИВАНЪ РИЛСКИ И НЕГОВИЯТЪ МОНАСТИРЪ

ОТЪ Д-РЪ В. СЛ. КИСЕЛКОВЪ

Св. Иванъ Рилски е най-бележитиятъ български светецъ. Както въ миналото, така и днесъ цѣлиятъ народъ го почита като свой закрильникъ въ дни на тежки беди и неволи и като свой застъпникъ предъ небесния Отецъ. Затова и неговия паметенъ день — 1. ноемврий — тържествено се празнува ежегодно по цѣлата българска земя.

Споредъ най-старитѣ книжовни вести, свети Иванъ се е родилъ презъ втората половина на IX вѣкъ въ малкото селце Скрино, въ днешната Дупнишка околия. Той произхождалъ отъ обикновено селско семейство отъ българска народностъ.

Въ негово време християнското учение почнало да се възприема отъ цѣлия български народъ. Тогавашиятъ мждъръ и великъ князь Борисъ се бѣ покръстилъ и бѣ прогласилъ България за хри-

стиянска държава. Всѣки искалъ да разбере новата вѣра и да заживѣе съгласно съ Христовото учение. Подобно на мнозина други отъ своитѣ сънародници, и свети Иванъ станалъ разпаленъ християнинъ и решилъ да живѣе светъ животъ, далечъ отъ своитѣ съселяни, които като че още не били се отказали отъ езическитѣ си вѣрвания. Затова той заживѣлъ като пустинникъ въ околноститѣ на родното си село. Ала съселянитѣ му почнали да го безпокоятъ и преследватъ. Тѣ го заставили дори да напустне съвсемъ родното си село и неговата околностъ.

Къмъ началото на X вѣкъ св. Иванъ се отправилъ за дивата и непроходима Рила планина, всецѣло да се отдаде тамъ на самотенъ, отшелнически животъ, необремененъ съ никакви житейски грижи и нежелаещъ никакви земни радости. Едничката му мечта

е било да живѣе пустинически животъ, отдаденъ на постъ, молитви и религиозни съзерцания, за да може по този начинъ да спечели Божията милостъ и вѣченъ животъ на небето.

Въ Рилската пустиня свети Иванъ не можалъ да се укрие за хората. Него забелязали най-напредъ ловцитѣ и пастиритѣ.

Тѣ почнали да разказватъ за чудния животъ на още по-чудния рилски отшелникъ. Съ течение на времето мълвата разнесла славата на свети Ивана по всички селца край Рила планина. Подмамени отъ неговата слава и отъ неговия животъ, при него отишли и други люде, които сжщо сж блѣнували за съвършенъ животъ на земята и за вѣченъ и безсмъртенъ животъ на небето. По този начинъ свети Иванъ станалъ причина да се създаде

първото монашеско общество въ недрата на Рила и да се положатъ основитѣ на днешния Рилски манастиръ. Предполага се, че свети Иванъ и неговитѣ прѣки последователи сж пребивавали въ скромни колиби на равнището между днешнитѣ постници „св. Лука“ и

„св. Иванъ“ или около него. Споредъ преданието, тамъ е билъ и първиятъ манастирски храмъ.

Последнитѣ години отъ живота си, отъ 941 до 946 година, свети Иванъ прекаралъ самотно въ пещерата до сегашната постница, носеща неговото име. Навѣрно, самъ отъ време на време светецътъ е спхождалъ ученицитѣ си,

за да ги напжтствува и да ги ободрява духомъ. Въ сжщата пещера той починалъ на 31. августъ 946 година, както се предполага. Ученицитѣ му го погребали въ самата пещера.

По всѣка вѣроятность, около 960 година мощитѣ на свети Ивана били извадени изъ гроба и били пренесени въ София по настояването на тогавашния софийски епископъ. Първомъ тѣ сж били съхранявани въ малката кржгла църква „св. Георги“, а после

въ църквата „св. Лука“, която била дървена. Презъ 1097 год. пакъ били пренесени въ нова, каменна църква, издигната отъ благочестивия християнинъ Грудьо въ честь на самия светецъ. По този начинъ св. Иванъ станалъ софийски светецъ, а християнитѣ

СТАРА ИКОНА НА СВ. ИВ. РИЛСКИ

въ града го считали за свой покровителъ и пазителъ.

Свети Ивановитѣ мощи не останали за вѣчни времена въ София, която по онова време била подъ византийска власть. Въ 1183 год. маджарскиятъ кралъ Бела III завладѣлъ София. Щомъ узналъ за свети Ивановитѣ мощи и за тѣхната чудотворна сила, той заповѣдалъ да ги пренесатъ въ неговата църковна столица Гранъ, или Острогонъ. Тамъ тѣ били положени въ съборната църква, въ прѣки нежеланието на острогонския митрополитъ, който, като ревностенъ католикъ, не признавалъ свети Иванъ за светецъ.

Въ Острогонъ мощитѣ престояли само 4 години. Въ 1187 година тѣ били пренесени пакъ въ София по молбата на новия византийски императоръ Исакъ II Ангелъ, който се сдобрилъ съ маджаритѣ и дори се оженилъ за дъщерята на Бела III. Въ София светитѣ мощи престояли още осемъ години, именно отъ 1187 до 1195 година. Презъ тая година българскиятъ царъ Асенъ, освободителъ на българския народъ изподъ византийска власть и създателъ на Търновското царство, заповѣдалъ на търновския архиепископъ Василия да ги пренесе въ Търново, новата българска столица, и да ги положи въ църквата, която току-що била издигната на Трапезица въ честь на самия светецъ. Пренасянето било извършено много тържествено. На чело на шествието застаналъ самиятъ търновски архиепископъ. Въ шествието взелъ участие и игуменътъ на св. Ива-

новия манастиръ въ София заедно съ тѣхното манастирско братство.

Въ Търново мощитѣ на св. Ивана се пазѣли грижливо до 1469 год., когато били пренесени въ Рилския манастиръ, кждето се пазятъ и до днесъ.

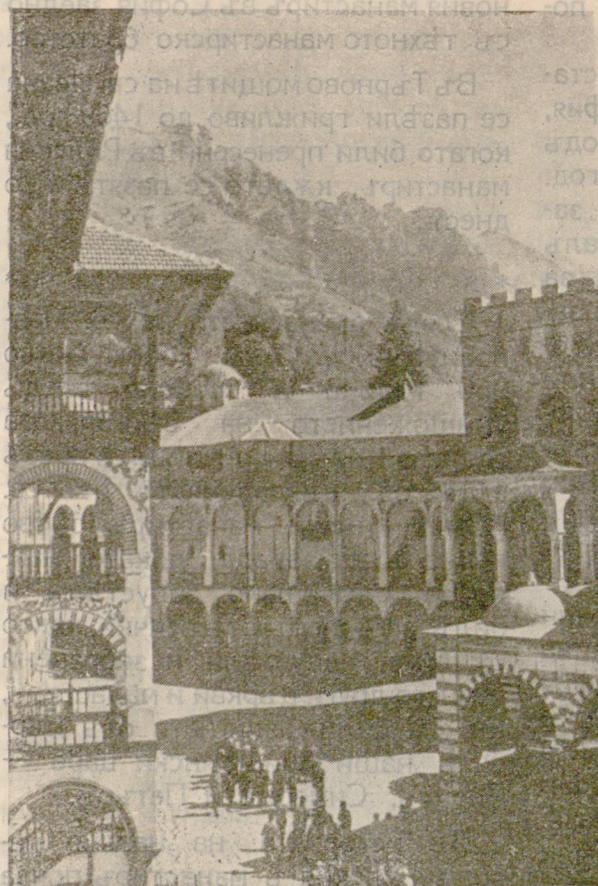
* *

* *

Следъ пренасянето на св. Ивановитѣ мощи въ София около 960 година и особено следъ унищожението на българската държава отъ византийцитѣ презъ 1118 год., създадениятъ отъ св. Ивана Рилски манастиръ бързо почналъ да запада, докато най-после съвършено запустѣлъ и билъ забравенъ отъ всички, както сж били запустѣли и забравени и много други църкви и манастири, що сж били издигнати отъ първитѣ наши християнски царе — Борисъ, Симеонъ и Петъръ.

Въ историята на нашия народъ Рилскиятъ манастиръ псчва да играе важна роля отъ 1335 г., когато, като нѣкой митиченъ фениксъ, той възкръсналъ изподъ пепельта на вѣковетъ, за да стане истински стожеръ на нашия църковенъ-ролигиозенъ и културенъ животъ.

По онова време знаменитиятъ български боляринъ Хрельо, или Хреля, е владѣлъ всички земи около срѣдното течение на р. Струма заедно съ градоветѣ Мелникъ и Струмица, както и съ цѣлата Рила-планина. Той е управлявалъ своитѣ владения самостоятелно. За да запази своята независимостъ, той влизалъ въ сюзъ ту

часть отъ манастира. въ дѣсно църквата и Хрельовата кула съ българи, ту съ сърби, ту съ византийци. Хрельо е билъ религиозенъ човѣкъ. На стари години той решилъ да издигне новъ манастиръ въ честь на свети Ивана и на света Богородица. По тоя начинъ той смѣталъ да прослави светеца който прекаралъ живота си нѣкога въ неговитѣ земи, и да увѣковѣчи своето име. За цельта той избралъ мѣстото между Рилската рѣка и притока ѝ Друшлявица. Съ негови срѣдства презъ 1335 година била построена здра-

ва каменна кула. Тя и днесъ сжществува и е известна подъ името Хрельова-кула. Тя е почти квадратна — $10\frac{1}{2}$ на 11 м. Висока е 25 метра и се състои отъ петъ едностайни кати надъ мраченъ зимникъ. Въ най-горния катъ е храмътъ „Преображение Господне“. И днесъ Хрельовата кула удивлява всѣки посетителъ на Рилския манастиръ не само съ здравината си и височината си, но и съ своя планъ. Тя е построена така, че скрититѣ въ нея монаси сж били въ състояние да се отбраняватъ и да не позволяватъ на разбойници и нападатели да се доближатъ до нейнитѣ основи.

Близу до южната стена на кулата Хрельо построилъ и гиздава църква. Тя била издигната презъ 1342 г. и била посветена на Св. Богородица. За да предаде по-голѣма светостъ и трайностъ на своето дѣло, още преди да почне строенето на новата църква, Хрельо изнесълъ въ новата кула чудотворната икона на св. Богородица, която икона дотогава, както изглежда, се съхранявала въ нѣкой храмъ въ селото Осѣново, Горно-Джумайска околия. Тая света и чудотворна икона и до днесъ се пази най-грижливо отъ рилскитѣ братя. Споредъ манастирското предание, тя била отъ времето на византийския императоръ Мануилъ Каининъ, отъ XII вѣкъ.

Когато манастирскиятъ храмъ

билъ довършенъ, Хрельо откачилъ меча отъ бедрога си и се замонашилъ въ нѳвия си манастиръ презъ 1342 година. Като монахъ той носелъ името Харитонъ. Съ замонашването си Хрельо искалъ да скжса съ свѣтското си минало, което го заставяло да служи ту на българския царь Михаилъ Шишманъ, ту на сръбския краль Стефанъ Душанъ, ту на византийския узурпаторъ Иванъ Кантакузинъ. Ала той не билъ честитъ да се радва дълго времето на дѣлото си, нито на духовния си санъ: още презъ 1343 година, на третия день на Коледа, той билъ удушенъ по заповѣдъ на сръбския краль Стефанъ Душанъ — вѣроятно, защото се отметналъ отъ него и пакъ призначалъ върховната власть на българския царь, Иванъ Александъръ. Възобновениятъ отъ деспотъ Хреля манастиръ не просъществувалъ повече отъ стотина години. Било поради унищожението на държавата ни отъ турцитѣ въ края на XIV вѣкъ, било поради размирицитѣ, що настанали въ страната ни презъ първата четвъртъ на XV вѣкъ, Рилския манастиръ повторно прекжсналъ историческото си съществуване. Той билъ изоставенъ отъ монаситѣ си и всички дървени постройки били унищожени отъ огънь. Само кулата и църквата, построени отъ Хреля, останали да съществувать, но и тѣ били „пусти и необитаеми“.

За трети пжтъ се понесли молитвени възгласи и тържествени славословия къмъ Бога подъ

сводоветѣ на Рилския манастиръ около половината на XV вѣкъ, когато той билъ възобновенъ отъ тримата братя Йоасафъ, Давидъ и Теофанъ, отъ кюстендилското село Граница. Тѣзи христоробивни братя били синове на нѣкой си свещеникъ Яковъ, който, следъ като обдовѣлъ, се замонашилъ и станалъ епископъ на гр. Крупникъ, сега помашко село въ Горно Джумайска околия. Подобно на баща си, и тѣ били изпърво свещеници, а по-късно, като вдовци, станали монаси и по старшинство заемали игуменската длъжностъ въ възобновения отъ тѣхъ Рилски манастиръ. Въ тѣхно време и подъ тѣхното мждро ржководство манастирътъ бързо закрепналъ и се превърналъ въ истинска светиня за поробения отъ турцитѣ български народъ.

На Рилския манастиръ особено много е спомогнало да стане крепостъ на благочестие и вѣра и изворъ на благи надежди за похубази дни за цѣлокупния български народъ обстоятелството, дето презъ 1469 година мощитѣ на свети Иванъ били пренесени отъ рилскитѣ братя отъ Търново подъ неговия светъ покривъ. Благодарение на тѣзи мощи той станалъ спасително звено между всички българи на Балканския полуостровъ. Тамъ сж ходили на поклонение българитѣ отъ днешна България, отъ Македония и отъ Моравската долина. За славата на манастира сж допринесли не малко и самитѣ турци, защото зачитали неговитѣ стари правдини, особено неговата независимостъ.

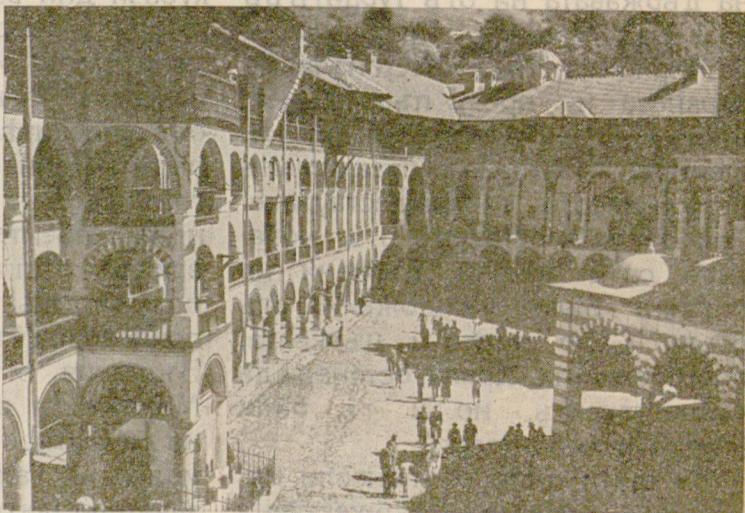
Поради това на гръцките епископи отъ околните градове, като Самоковъ, София и Кюстендилъ, била отнета възможността даго обсебятъ и погърчатъ.

Поради тежките условия, при които живѣлъ българинътъ подъ турска власть, Рилскиятъ манастиръ не можалъ да процъвти напълно. Той трѣбвало да се бори съ много несгоди, особено презъ XVIII вѣкъ, когато турската държава се прояждала отъ анархия. Тогава и Рилската обител често изпадала въ тежко положение. Имало е дни, когато сждбата ѝ висѣла на косъмъ. Колко пжти манастирътъ е билъ нападанъ и обиранъ отъ разбойници! Колко кръвни жертви сж дали и манастирскиятъ братя! Особено бележити сж нападенията презъ 1765, 1768 и 1778 година — извършени все отъ турцитѣ. При тия нападения всички дървени сгради сж били превръщани въ пепелъ. Само на каменната кула и на каменната църква разбойниците не могли да сторятъ нищо. Обикновено въ такива дни братята се изпокривали въ планината или се затваряли въ кулата и търпеливо очаквали да отмине разбойническата напасть.

Едва къмъ края на XVIII в. и въ началото на XIX вѣкъ манастиръ

скитѣ братя се отдали на творческа трескава дейность. Въ продължение на 20—30 години всичко било обновено. Все презъ това време сж били издигнати и разнитѣ постници и църква, както и дветѣ порти — Самоковската и Дупнишката.

Но тъкмо когато сж били създадени напълно най-необходимите условия за по-добъръ животъ на братята, който ще имъ позволи да се отдадатъ спокойно на своя дългъ къмъ себе си, къмъ народа си, къмъ църквата и Бога, неочаквано манастирътъ изгорѣлъ до основа отъ случаенъ пожаръ — на 13. януарий 1833 година. Самокулата и църквата до нея, както и каменните зидове на околните постройки, не се поддали на огнената стихия. При все че били дълбоко опечалени, монасите не се отчаяли. Безъ да губятъ време, тѣ тутакси решили да обновятъ манастира така, че да нѣма похубавъ отъ него по цѣлия Балкан-

ВЪТРЕШНОСТЯТА НА МАНАСТИРА

ски полуостровъ. Макаръ и не безъ болка на душата си, тѣ разрушили старата, Хрельовата църква, за да се открие по-обширно мѣсто за новия величественъ храмъ. И съ поддържката на търговци и еснафи отъ всички български градове, рилци тѣй сполучливо осъществили своя планъ, че и най-голѣмитѣ скептици между тѣхъ повѣрвали въ творческия гений на българина. Самиятъ храмъ билъ иззиданъ отъ 1. май 1834 год. до 26. октомврий 1837 г., а украсяването на храма отвън и отвътре, поставянето и поправянето на околнитѣ сгради сж продължили още двадесетъ години. Най-после, съ цената на голѣми материални жертви, Рилскиятъ манастиръ билъ довършенъ за слава на Бога и на св. Иванъ, за поука на народа и за почуда на всички.

* * * *

Презъ турското владичество надъ нашата хубава земя Рилскиятъ манастиръ е билъ здрава връзка между непрогледното ми-

нало и неизвестното бждеще на българското племе и ярка крепостъ на българска православна вѣра, на българската книга и на българския духъ. Презъ епохата на възраждането ни пѣкъ той е билъ като нѣкой бистъръ планински изворъ, къмъ който се стремѣла всѣка българска душа, що е жадувала за по-честити дни. Отъ този изворъ, именно, сж черпили знание и духовна мощъ мнозина български родолюбци въ борбата си за народности правдини и за културенъ и политически възходъ на своитѣ съотечественици. Отъ този изворъ сж черпили вдъхновение за безкористно служене Богу и народу си и всички онѣзи знайни и незнайни рилски монаси и възпитаници, които презъ XVIII и особено презъ XIX вѣкъ, въ качеството си на манастирски представители, изповѣдници или учители — сж бродили по широката българска земя, за да будятъ вѣра въ Бога и обичъ къмъ българския езикъ, къмъ българското писмо, къмъ българската земя и къмъ българския народъ.

ЧАСТИТЪ ОТЪ СОФИЙСКИЯ ГАРНИЗОНЪ ДЕФИЛИРАТЪ НА БОГОЯВЛЕНИЕ ПРЕДЪ НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРЯ

НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ПОЗДРАВЯВА ЧАСТИТЪ ОТЪ СОФИЙСКИЯ ГАРНИЗОНЪ
НА ПАРАДА НА БОГОЯВЛЕНИЕ

СЪ ГЕРОИТЪ ОТЪ 8 ПРИМОРСКИ ПОЛКЪ

ОТЪ В. МИЛАНОВЪ

ГЕРОЯТЪ ПРИМОРЕЦЪ — ИВАНЪ ИОРГО ИОРГОВЪ

Последната голѣма война свари Ивана войникъ на действителна служба въ Приморския полкъ. Съ развърщането на полка въ четири дружиненъ съставъ той попадна въ 13-а рота и взе участие въ всички боеве. Още въ самото начало на боя при с. Геленджикъ, той показа своето голѣмо безстрашие. При най-жестокия и силенъ неприятелски огънь, Иванъ правъ насърдаваше своитѣ другари. Пръвъ почна да настъпва при движението за ударъ съ ножъ. Ако и да се излагаше така, Богъ го запази. За проявеното безстрашие въ тоя бой той бѣ награденъ съ знака на ордена „За храбрость“ IV степенъ и произведенъ въ чинъ ефрейторъ.

Приморския полкъ остави Добруджа и зае на македонския

фронтъ прочутата позиция „Яребична“. Презъ пролѣтѣта въ 1917 г., 122-а французка дивизия атакува приморци, за да имъ вземе позицията. Страшнитѣ и жестоки боеве продължиха седемъ-осемъ дни. Тукъ единъ приморецъ се борѣше противъ 5 французи. Едно наше оржие и една наша картечница — противъ петъ-шестъ французи. Боятъ бѣше жестокъ, много отъ окопитѣ минаваха по нѣколко пжти отъ ржце въ ржце. Но най-после силниятъ и могъщъ противникъ бѣше не само жестоко отбитъ отъ нашитѣ герои, но и разбитъ. И въ тоя ужасенъ, но славенъ бой, Иванъ бѣше пръвъ. И тукъ другари и начальници се очудваха на голѣмото, показано отъ него, безстрашие. И тукъ пръвъ срещна съ ножъ противника, за което бѣше награденъ съ знака на ордена

„За храброст“ III степенъ. Въ тоя бой една отъ нашитѣ стражеви застави—„Малка Яребична“, остана въ противникови ржце. Извикаха доброволци да я нападнатъ. Явиха се желаещи 30 човѣка. Първи бѣха фелдфебела—герой отъ 13-а рота — Гебеджелиевъ и Иванъ Йорговъ. Командата безстрашно настѣпи подъ градъ отъ снаряди и куршуми, мина неприятелската телена мрежа и прогони противника, като взе едно неприятелско окопно орждие. Тукъ загина фелдфебеля Гебеджелиевъ. Иванъ съ още единъ другаръ, ако и обсипвани съ найжестокъ картеченъ и артилерийски огънь, донесоха на грѣбъ окопното орждие на нашата позиция. За проявеното безстрашие и героизмъ Иванъ бѣше награденъ съ знака на ордена „За храброст“ II степенъ, произведенъ въ чинъ младши подофицеръ и пустнатъ въ домашенъ извънреденъ отпускъ за единъ месецъ.

Въ началото на 1918 година полка зае позиция на легендарния върхъ „1050“ и влѣзе въ състава на 302 германска дивизия. Презъ месецъ августъ, германски и наши войници, подъ началството на германски офицеръ, щурмуваха едно опредѣлено мѣсто отъ неприятелската позиция за събиране сведения. Въ тая команда, както всѣкога, бѣше първиятъ желаещъ Иванъ и старши подофицерътъ Филипъ Фотевъ отъ с. Бѣла, варненско. Преди да изгрѣе месецътъ командата излѣзе отъ нашитѣ окопи. Противникътъ веднага узна и откри же-

стокъ картеченъ, миненъ и артилерийски огънь. Командата, ако и да даде голѣми жертви, се хвърли въ неприятелския окопъ. Първъ съ още единъ германецъ скочи въ окопа Иванъ, а следъ него и Филипъ Фотевъ. Почна се борба на животъ и смъртъ. Неприятелътъ напусна окопа, но тримата наши храбреци заловиха двама неприятелски войници и ги изведоха отъ окопа. Командата почна да се връща, но неприятелския огънь предъ нашитѣ окопи бѣше толкова силенъ, че не можеха да го минатъ. Залегнала между нашитѣ и неприятелски окопи, командата стоя цѣлъ часъ и щомъ неприятелския огънь оредѣ тя се върна при насъ съ заловенитѣ неприятелски войници. На следния день останкитѣ отъ тая храбра команда бѣха построени въ германския бивакъ до село Подмолъ, задъ „1050“. Началникътъ на 302-а германска дивизия, генералъ Цигизаръ, поздравя и похвали героитѣ за тѣхната голѣма смѣлость и безстрашие. Иванъ бѣше награденъ отъ него лично съ 500 крони и Желѣзния кръстъ. Командирътъ на полка го произведе въ чинъ старши подофицеръ и го представи за награда съ знака на ордена „За храброст“ I степенъ, като го пусна въ отпускъ за единъ месецъ.

Сега старшиятъ подофицеръ Иванъ Йорговъ, отъ с. Смѣдово, Преславска околия, е здравъ и е баща на три деца. Сиромахъ е и съ голѣмъ земеделски трудъ едва се препитава. Който и да види Ивана, както когато бѣше вой-

никъ, тъй и сега той никога не би подозрѣлъ, че въ тоя тихъ и скромень селякъ тупти сърдце, силно любящо своя родъ, че въ своята душа той носи най-висшата добродетель — безстрашието.

Нека смедовци се гордѣятъ съ своя храбъръ съселянинъ, но нека и да не го забравятъ, защото той заслужено и напълно заслужава да бжде почитанъ и соченъ за примѣръ на младото поколѣние.

СМѢЛИЯТЪ ВСЪКОГА ПЕЧЕЛИ

На 24. септемврий 1918 година Приморскиятъ полкъ заемаше позиция юго-западно отъ градъ Прилепъ. Срещу него настѣпваше XI а французка колониална дивизия. Къмъ срѣднощъ телефонистътъ отъ полка, Янко Бошковъ, отъ село Авренъ, Варненско, тръгналъ за вода въ село Сѣнокосъ, което бѣше близко задъ позицията и тамъ бѣше се установилъ щаба на 22-а германска бригада. За да намѣри въ тъмнината селото и същевременно да провѣри здравината на телефонната линия той тръгналъ по самиятъ телефоненъ кабелъ. Не дошелъ на стотина крачки до селото, Янко съгледалъ въ тъмнината на нѣколко крачки предъ себе си, силуетитъ на двама хора. Мислейки ги, че сж нѣкои негови другари, телефонисти отъ станцията въ селото, които сжщо сж тръгнали да провѣрватъ телефонната линия, той тръгналъ къмъ тѣхъ, за да имъ се обади и ги запита за нѣкои другарски работи. Щомъ доближилъ на 3 — 4 крачки до тѣхъ, вмѣсто другари той видѣлъ двама едри, въо-

ржжени сенегалци, които, не ще съмнение, незабелязано се промъкнали задъ нашата позиция. Макарь невъорженъ, хвърлилъ се върху близкия до него сенегалецъ и го свалилъ на земята. Вториятъ сенегалецъ, както самъ той после обясни, виждайки смѣлостта на Янко, уплашенъ избѣгналъ въ тъмнината. Следъ малко и той билъ заловенъ. Боричкането продължавало близу десетина минути, като ту единия, ту другия излизали отгоре. Сенегалецътъ, виждайки, че не ще се откопчи лесно, мжчилъ се да извади ножа си, но не му се удало. Но най-после успѣлъ и захапалъ голѣмиятъ прѣстъ на дѣсната ржка на Янко, който почналъ силно да вика: „Помощь! помощь!“ Нашиятъ офицеръ, поручикъ Бакаловъ, който билъ за свръзка въ германската бригада, чулъ виковетъ, взелъ пистолета си и се притичалъ на помощъ. Свѣтналъ съ своето електрическо фенерче и видѣлъ, че нашия войникъ, държи подъ себе си на земята единъ едъръ и грозень въорженъ сенегалецъ, викайки за помощъ. Поручикътъ веднага далъ своята помощъ, и двамата заедно вързали сенегалеца. На сутринята показахме на Янко грамадниятъ и грозень сенегалецъ. „Ей, че грозень! — каза той. — Добре, че бѣше тъмно, та не му видѣхъ грозотията“. Не ще съмнение, че при най-малкото колебание отъ страна на Янко, той щѣше да загине, ако тѣ го нападнѣха първи.

Смѣлиятъ, ако и по-слабъ, всъкога печели. Нападай, за да спечелишъ!

ХУМОРЪ

ПОСТИГНАТЪ БЛЪНЪ

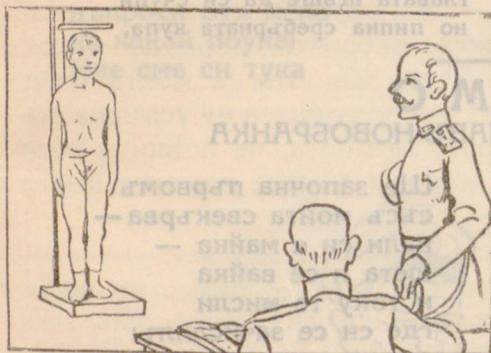
1

Растъше бодъръ Веселинъ,
на майка си единственъ синъ.
Отъ малкък се за конь застыга:
възсъдаше ведень тояга...

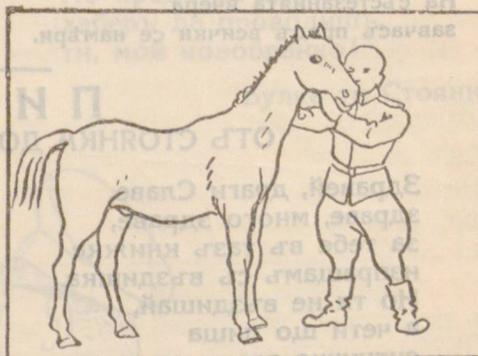
2

Мечтаеше честитъ, засмънъ:
да стане конникъ нъкой день.
Не можейки конь да намъри,
въръзъ кравата се покатери.

3

Дойде очакваниятъ часъ.
Прегледаха го. Чу завчасъ:
„Кавалеристъ! Маршъ! Хайде, годенъ!
Обличай се, юнакъ! Свободенъ!“

4

И скоро възъха го войникъ.
Доволень, смълъ, съ обрэдванъ ликъ,
зачака съ трепетъ въвъ душата,
кога ще почне и ездата.

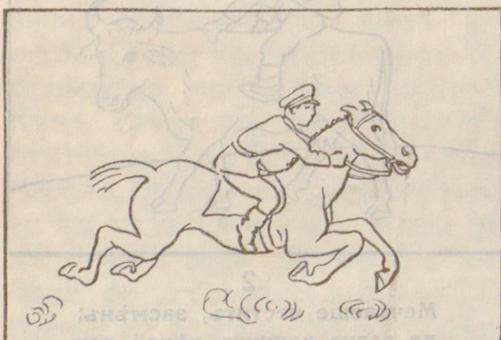
5

Не закъснѣ тя — напoкoнѣ
ей Веселина нашѣ на конь:
изпѣченѣ, гордѣ, въ ржка съ юздитѣ,
предѣ себе си забилѣ oчитѣ.

6

Той яздѣше веденѣ, безѣ страхѣ,
въвъ буря, въ дѣждове и въ прахѣ,
и скоро се така изпече,
че хвърляше се oтдалече. . .

7

Възседне ли той своя конь
превърща се на вихрогонѣ.
На състезанията вчера
завчасѣ предѣ всички се намѣри.

8

Той бѣ стихия, вихърѣ смѣль,
като стрела бѣ полетѣль —
главата щѣше да си счупи.
но пипна сребърната купа.

ПИСМО ОТЪ СТОЯНКА ДО СЛАВЪ-НОВОБРАНКА

Здравей, драги Славѣ,
здравѣ, много здравѣ,
за тебе въ тази книжка
изпращамѣ съ въздишка.
Но ти не въздишай,
а чети що пиша
ситничко въ писмото
за менѣ, за селото,
за твойтѣ другари
Нягуль и Захари,
за малкия Злати
и други познати.

Ще започна първомѣ
съсъ мойта свекърва —
нали си е майка —
шега и се вайка
и току те мисли
где си се зачѣслиль:
дали у пехота
ще теглишѣ хомота,
или, както ние
мислѣхме — топчия.
Тѣй тя! А я само
думамѣ: „Мари, мамо,

що ще се кахъримъ,
щомъ не е на къра,
ами въвъ дружина,
гдето сж стотина,
гдето има всичко:
и млъко отъ птичка,
и бъли франжели,
и дрехи дебели,
и чорба гореща
отъ бобъ или леща!“

Па й думамъ още,

че има и нощемъ
кой да те завива,
ако се откривашъ,
и че ако често
сънувашъ невѣста —
мене, блага душо,
нъкой другъ ще слуша
гласеца ти жаленъ,
или пъкъ дневаленъ
кротко ще те хока,
че викашъ високо!

Слушай: нека прави
кой що иска, Славел!

Азъ отъ тебъ се надамъ
за добра награда:

да ми си послушенъ,
гордъ и добродушенъ,
да учишъ чудесно

„на лѣво“, „на дѣсно“,
да се не тревожишъ,

та дано ти сложатъ
петъ дни за почивка

и — една нашивка!

По тия военни
въпроси отъ мене
не чакай поука!

Ние сме си тука

хрисими и прости —
ходиме по гости
или при насъ идатъ
потрета да видятъ,
гдето си кадросанъ
хубавъ и скопосанъ,
съ пушка и шинела.

Дори вчера леля
Дафинка ми рече,
че си станалъ вече
мжжъ и половина,
че и въ Абисина,
ако те изпратимъ,
пакъ ще си солдатинъ!

И азъ, да ти кажа,
все портрета тража —
къмъ него посѣгамъ

па и съ него лѣгамъ,
оти ми е драго,

душо моя блага,
че служишъ на Царя

на родъ и на вяра,
че войнишка слава

добрини ни дава!

Така! Сега мога
да помоля Бога

да ни дава сила
и да ни закриля,

та да дойде време
пакъ да се сбереме,

за да видишъ Златко,
какъ шета, какъ сладко

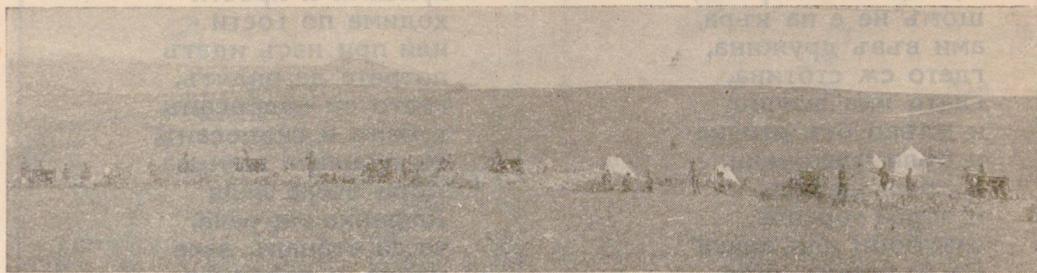
плаче и се люшка
за твоята пушка.

Но преди да додешъ
хаберъ да проводишъ,

ти, мой новобранко!

Булка ти Стоянка

полски орждия на позиция

ЧЕСТНОСТЪ

ОТЪ Б. Р.

Бъше презъ време на войната. Единъ кавалерийски офицеръ получи нареждане да намъри фуражъ за конетъ.

Тръгна той съ отреда си и стигна въ опредѣленото мѣсто. То бѣше една пуста долина.

Офицерътъ видѣ една колиба, и се запжти къмъ нея. Похлопа и отвжтре се показа единъ старецъ съ бѣла брада:

— Дѣдо, — каза офицерътъ — знаешъ ли кжде има тукъ ливада или нива? Трѣбва фуражъ за конетъ, останали сж безъ храна.

— Ей-сега, — отговори старецътъ — ей сега ще ви покажа. Нѣма да оставимъ гладни конетъ.

Добриятъ старецъ тръгна напредъ и поведе отреда изъ долината. Скоро стигнаха до една нива, засѣта съ ечемикъ.

— Вижъ, това ни трѣбва! — каза капитанътъ.

— Почакайте още малко, — му отвърна водачътъ — ще останете много доволни.

Продължиха пжтя си и стигнаха на четвъртъ километъръ подалечъ, до друга нива съ ечемикъ.

Отредътъ слѣзе отъ конетъ, накоси си колкото му бѣше нужно и привърза снопитъ.

Тогава офицерътъ каза:

— Дѣдо, защо ни отведе толкова далечъ, когато и оная нива не бѣше по-лоша?

— Да, вѣрно е, господине, — отговори добриятъ старецъ — но тя не бѣше моя. Тая е моята нива.

И добродушната му усмивка допълни истината, че всѣки трѣбва да разполага само съ това, което Богъ му е далъ:

Картината на корицата „ПЪРВАТА ПУШКА“, е снимка на частъ отъ паметника, изработенъ отъ нашия талантливъ скулпторъ АН. ДУДУЛОВЪ и изграденъ въ паметъ на изгърмяването на първата бунтовническа пушка въ Копривщица при започване на Априлското възстание.

Главенъ редакторъ майоръ *Недевъ Ст.*, редакторъ *Караивановъ*

Печатница на Военно-издателския фондъ — София 121—1936

ОТДЕЛЕНИЕ
УПРАВЛЕНИЯ

ОТДЕЛЕНИЕ

УПРАВЛЕНИЯ
УПРАВЛЕНИЯ

ОБЕРЕНА

1957 г.

ГОДИНА XIV — 1936

ЯНУАРИИ

КНИЖКА 1

СЪДЪРЖА:

- 1 „Първата пушка“ (картината на корицата), снимка на частъ отъ паметникъ въ Копривщица — въ паметъ на започване Априлското възстание, отъ *Ан. Дудуловъ*
- 2 Рождениятъ день на Негово Величество Царь Борисъ III 2
- 3 Две стихотворения Вардаръ шуми и Маркови кули, отъ *Любомиръ Брутовъ* 2
- 4 Изъ Сръдногорието, отъ *Т. Г. Влайковъ* 4
- 5 Знамето на Сръдногорското възстание, разказъ отъ *А. Каралийчевъ* 5
- 6 Самарското знаме, отъ *Дора Габе* 8
- 7 Мжченикъ за родъ и честь, разказъ отъ *Н. Никитовъ* 10
- 8 Здравата опора, отъ *Н. Хр. Петлешковъ* 17
- 9 Съперници, разказъ отъ *Георги Савовъ* 19
- 10 Българска пѣсенъ, стихотворение отъ *Симеонъ Андреевъ* 26
- 11 Св. Иванъ Рилски и неговиятъ манастиръ, отъ *Д-ръ В. Сл. Киселковъ* 27
- 12 Съ героитѣ на 8 Приморски полкъ: „Героятъ приморецъ“, „Смѣлиятъ всѣкога печели“, отъ *В. Милановъ* 34
- 13 Хуморъ: „Постигнатъ блѣнъ“, „Писмо отъ Стоянка до Славъ-новобранка“ 37
- 14 Честность, отъ *Б. Р.* 40

РЕДАКЦИЯ „ОБОРИЩЕ“ 2
СОФИЯ